

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
(สกสนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

วิทยานิพนธ์
ของ
ธีระ ชีวะเกรียงไกร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มีนาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

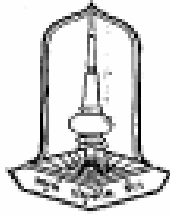

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
(สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

วิทยานิพนธ์
ของ
ธีระ ชีวะเกรียงไกร

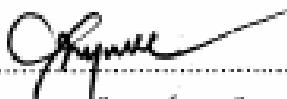

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มีนาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

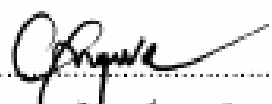
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายธีระ จีระเกียรติไกร
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาตรีประเทศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 (ร.ศ.ดร.ไพฑูริย์ สุขศรีงาม)	ประธานกรรมการ (อาจารย์บัณฑิตศึกษากาชนอกคณะ)
 (ร.ศ.อ.ดร.วิเชียร ดันศิริคงผล)	กรรมการ (ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (อาจารย์ ดร.พิศาล นุกการณี)	กรรมการ (กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (อาจารย์ ดร.อสิศร เนาวนนท์)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาตรีประเทศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ร.ศ.อ.ดร.วิเชียร ดันศิริคงผล)
ผู้อำนวยการคณะบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....
(ร.ศ.ดร.ไพฑูริย์ สุขศรีงาม)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคองค
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พิศาล มุกดาภิรมย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย และ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัย
จนทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ธเนศ ศรีสถิตย์ คณบดีการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม นายนวล สารสอน ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น และ
นายชาญยุทธ ไชยคำภา ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณาเป็น
ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยได้ให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ซึ่งเป็น
ส่วนสำคัญให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณนายอำเภอ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด
กลุ่มสตรีแม่บ้าน มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุก ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวใน
จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานโยบายสาธารณะทุกท่าน ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้
กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้กำลังใจด้วยดีและมีส่วนช่วยให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวชีวะเกรียงไกรทุกคน และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้
การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษาด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาคุณแต่บิดา
มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ชีวะ ชีวะเกรียงไกร

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
ผู้วิจัย	นายธีระ ชีวะเกรียงไกร
กรรมการควบคุม	ร.ต.อ.ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล และอาจารย์ ดร.พิศาล มุกดาร์ศรี
ปริญญา	ร.ป.ม. สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2551

บทคัดย่อ

กลุ่มสนุก เป็นการรวมกลุ่มกันของ 4 จังหวัดอีสานตอนบน ตามนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ เพื่อร่วมกันสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มและภูมิภาค และเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีนโยบายการดำเนินการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้บริบทของชุมชนและพื้นที่ และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก และเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยบางประการที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกัน และเสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานภาคเอกชน ที่อยู่ในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ จำนวน 263 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของ โรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 108 คน มัคคุเทศก์ จำนวน 52 คน และกลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 103 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จำนวน 380 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา และการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการจัดการ และด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ ตามลำดับ

2. นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

3. นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

4. แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การมาท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและน่าสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการทำงานโดยร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐ เอกชน และบุคลากรในท้องถิ่น ควรมีสถานที่บริการให้เพียงพอ ตลอดจนควบคุมราคาสินค้าและบริการให้เป็นธรรม

โดยสรุป ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อเสนอแนะที่ได้นี้เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาลดน้อยลง เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกให้สูงขึ้นต่อไป

TITLE Development of Sustainable Tourism of Tourist Attractions in the Sanook Group (Sakon Nakhon Nakhon Phanom Mukdahan and Kalasin)

AUTHOR Mr. Theera Khraiangkhrai

ADVISORS Pol.Capt.Dr.Wichian Tansirikonkol and Dr.Pisarn Mukdarassamee

DEGREE M.P.A. **MAJOR** Public Policy

UNIVERSITY Mahasarakham University **YEAR** 2008

ABSTRACT

According to the policy of the Ministry of Tourism and Sports, the Sanook group consists of four Northeastern provinces: Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan, and Kalasin. The establishment of such group is twofold. First, it builds tourism potentials of the group in this region. Secondly, it responds to the needs of tourists. The policy pertaining to sustainable tourism is operated under the contexts of communities and areas with a major emphasis on community participation. The purposes of this study were to investigate problems concerning the operation of sustainable tourism of the Sanook group; compare some factors contributing to tourists coming in the Sanook group, including sex, age, educational level, and the income level; and to suggest ways to solve the problems and to develop sustainable tourism of the Sanook group. The sample included 263 persons, selected by the purposive sampling technique, consisted of 108 restaurant owners, 52 tour guides, and 103 housewives. In addition, the sample, selected through the quota sampling and accidental sampling techniques, comprised of 380 Thai tourists from Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan, and Kalasin who toured in June 2007. The data were obtained by the uses of two sets of questionnaire. Statistics employed for analyses of the data included percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test (One-way ANOVA).

The major results of the study revealed the following:

1. The problems concerning sustainable tourism operation in the Sanook as a whole and in each area were at a medium level with the means from the most to the least including natural resource conservation, environmental conservation, participation, management procedures, and benefits of the entrepreneurs respectively.

2. The tourists showed factors important to visit the Sanook group as a whole and in each area at a high level with the first three highest means including products and services, personnel, physical evidence, price, place, process, and promotion respectively.

3. The tourists with different sexes, ages, educational levels, and income levels did not indicate factors important to visit the Sanook group differently ($p > .05$).

4. Guidelines for developing sustainable tourism of the Sanook group included: widely and interestingly public advertisement and information, sustainable eco-tourism, young teenagers' participation in tourism management, close cooperation among government sector, private sector and related local persons, adequate service places, and reasonable prices of souvenirs.

In conclusion, the problems dealing with sustainable tourism operation of the tourist attractions in the Sanook group are at the medium level. This information is useful and valuable for government and private sectors in finding ways to decrease the problems and promote the quality of sustainable tourism of the tourist attractions in the Sanook group at a higher level.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา	4
สมมติฐานของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	9
การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	17
นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย	24
การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน	24
แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ	30
แนวคิดเกี่ยวกับ 7Ps	34
บริบทของกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
ความมุ่งหมายของการวิจัย	81
สรุปผล	81
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	95
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	104
ประวัติย่อของผู้วิจัย	107

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มนักท่องเที่ยว	55
2 ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก	64
3 ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว	66
4 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน	67
5 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เป็นรายข้อในแต่ละด้าน	68
6 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน	70
7 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เป็นรายข้อในแต่ละด้าน	71
8 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว ในกลุ่มสนุก ที่มีเพศต่างกัน	74
9 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว ในกลุ่มสนุก ที่มีอายุต่างกัน	75
10 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว ในกลุ่มสนุก ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	76
11 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว ในกลุ่มสนุก ที่มีรายได้ต่างกัน	78
12 แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก	79
13 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)	105
14 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมา แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางกระแสการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี คำนิยมทางด้านวัตถุทรัพย์และเงินตราได้แผ่อิทธิพลไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก รวมทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย อิทธิพลในภาวะที่เศรษฐกิจโลกกำลังเจริญเติบโตอย่างเต็มทีนั้น ส่งผลทำให้เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ ได้รับการพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปพร้อม ๆ กัน ด้วยไม่เว้นแม้แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งใน การสร้างรายได้ที่นำความสำเร็จเป็นรายได้มูลค่ามหาศาลมาให้กับประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ และด้วยสภาวะการณ์เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5-7 ที่เคยใช้อยู่แต่เดิมนั้น ไม่สามารถรองรับผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป ทั้งผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมของชุมชน อัตราการจ้างงาน การประกอบอาชีพพื้นฐาน หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบสังคมวัฒนธรรม ประเพณี การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต คำนิยม และทัศนคติของคนในท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากขาดการวางรากฐาน นโยบาย และวิธีการดำเนินการ ที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อรองรับต่อสภาวะการณ์เจริญเติบโตทางด้านกิจการท่องเที่ยว และการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ (ชนาการทหารไทย. 2549 : 19)

ปัจจุบันการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบหลายประการ ผลกระทบทางบวก ได้แก่ มาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น เนื่องจากเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การจ้างงานบุคลากรของธุรกิจต่าง ๆ เกษตรกร ผู้ผลิตอาหารส่งให้แก่ผู้ประกอบการ มีความสะดวกสบายจากการพัฒนา ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ ช่วยลดปัญหาการอพยพของประชากรสู่เมืองหลวงและส่งเสริมฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน ในเรื่องของการนำเอาผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อเป็นสินค้าของที่ระลึกนอกจากผลกระทบในเชิงบวกแล้ว การมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวมาก ยังส่งผลกระทบเชิงลบต่อความเปราะบางของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม

ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ เนื่องจากปริมาณการท่องเที่ยวเกินกว่าระดับความสามารถที่จะรองรับได้ของสภาพแวดล้อม จึงทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม หรือถูกทำลายมากเกินไปที่จะบูรณะให้คืนสู่สภาพเดิมได้ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาอาชญากรรม สถานประกอบการบางแห่งต้องการพื้นที่ในการทำธุรกิจเกิดการบุกรุกพื้นที่ เขตสงวนและเขตอนุรักษ์รวมไปถึงพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ อีกทั้งการปล่อยน้ำเสียทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ โดยขาดการบำบัด เป็นต้น การกระทำโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวลดลง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในหลายประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงเฉพาะประเทศไทยเท่านั้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545 : 80-86)

จากผลกระทบในเชิงลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวดังกล่าว จึงต้องมีการจัดการที่เหมาะสม เพื่อลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและต้องไม่กระทบต่อผลกระทบเชิงบวก อันเนื่องมาจากมีการท่องเที่ยวมากเกินไป ทำให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประสานงานร่วมกันเพื่อค้นหาแนวทางที่จะสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างมีคุณค่าและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ในช่วงที่ผ่านมาในทางปฏิบัติยังไม่สามารถบรรลุผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ภายใต้อำนาจของประเทศไทยในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ การส่งเสริมระบบประชาธิปไตยที่มาจากรากหญ้าให้มากที่สุด และการมุ่งเน้นดำเนินแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน จึงมีการผนึกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนกับกระแสนิยมของโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวด้านการศึกษา และความต้องการพัฒนาคนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (มนัส สุวรรณ และคณะ. 2541 : 123-125) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสังคมที่เข้มแข็งเป็นสังคมที่มีคุณภาพ แก้ปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องชี้นำการพัฒนา ซึ่งได้มีการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาท้องถิ่น สร้างงานอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในระดับท้องถิ่น นโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวใดก็ตามที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการจัดการอย่างดีมีมาตรการที่เหมาะสม 2) สามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ 3) ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย 4) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้ผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการท่องเที่ยว 5) เจ้าของพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการและรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมอันหลากหลายบนพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลถึง 108,854.30 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 1 ใน 3 ของประเทศ ประกอบไปด้วยจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 19 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ยโสธร สุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี มุกดาหาร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ โดยปัจจุบันภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำลังได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจากภาครัฐบาลในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และการท่องเที่ยว เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีอาณาเขตกว้างขวาง มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและนำศึกษากระจายอยู่ทั่วไปตามจังหวัดต่าง ๆ ของภาค (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545 : 110)

ตามนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีการรวมกลุ่มกัน 4 จังหวัดอีสานตอนบน ที่มีชื่อเรียกขานว่า “กลุ่มสนุก” ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ เพื่อร่วมกันสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มและภูมิภาค และเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีนโยบายการดำเนินการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้บริบทของชุมชนและพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ กลุ่มสนุกทั้ง 4 จังหวัดนี้มีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากมีพื้นที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางอินโดจีน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร และประมงน้ำจืด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา จึงกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สะพาน การค้า และการท่องเที่ยว อินโดจีน” ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาจึงมุ่งสู่ชายแดน โดยการพัฒนาด้านการค้า และผลักดันการท่องเที่ยว ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน คือ การยกระดับขีดความสามารถให้กับบุคลากร และแรงงาน การยกระดับ โครงสร้างพื้นฐานด้านบริการท่องเที่ยว และพัฒนาบุคลากรภาคบริการ การเพิ่มมูลค่าการค้า ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการผ่านแดน และอำนวยความสะดวกกิจกรรม การค้า และการปรับโครงสร้างระบบการผลิตทางการเกษตร เพื่อส่งเสริมการร่วมลงทุนกับกลุ่มอินโดจีน การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดมีศักยภาพที่แตกต่างกันไป หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้า หรือการค้าชายแดนทางมุกดาหาร จะให้ความสำคัญมากกว่า เนื่องจากมุกดาหารมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขงและลาว สามารถที่จะทะลุไปถึงเวียตนาม และออกสู่จีนตอนใต้ได้ ซึ่งจะมีโครงการพัฒนาเมืองคู่แฝดระหว่าง จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต เป็นการพัฒนาร่วมกันทั้ง 2 เมือง โดยมีการแลกเปลี่ยนการค้า การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งยังมีโครงการสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 มาช่วยผลักดันให้เกิดความสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ขณะที่จังหวัดนครพนมก็มุ่งในเรื่องของการท่องเที่ยว จังหวัดสกลนครก็จะเน้นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจังหวัดกาฬสินธุ์ จะให้ความสำคัญในเรื่องของการเกษตร และอุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งทั้ง 4 จังหวัดนี้จะพัฒนาร่วมกัน โดยพิจารณาว่าจังหวัดไหนมีศักยภาพด้านใดสูงบ้าง ก็จะจัดให้จังหวัดนั้นเป็นศูนย์กลาง หรือเป็น

เข้าภาพด้านนั้นๆ (สุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์. 2547 : 15)

การที่นโยบายและแผนการท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐ และตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ เช่น กลุ่มธุรกิจโรงแรม กลุ่มธุรกิจนำเที่ยว ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำให้ผลประโยชน์หรือรายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวตกอยู่ในมือของบรรษัทข้ามชาติหรือธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น เครือข่ายของโรงแรมและบริษัทนำเที่ยวโดยที่ผลประโยชน์ เหล่านี้ลงไปสู่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยวอย่างมาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมิได้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นดังที่มักถูกนำมาเป็นประเด็น อวดอ้าง หากแต่เป็นเพียงการดูดดึงให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบตลาดโลกและผลิตซ้ำ การครอบงำของธุรกิจขนาดใหญ่จากประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อจะได้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มสนุก ใน 4 จังหวัดอีสานตอนบน คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ที่เหมาะสมและส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก

สมมุติฐานของการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่มี เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ภาครัฐสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการวางแผน และกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด
2. ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการขายสินค้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ของที่ระลึก สินค้าพื้นเมือง เป็นต้น
3. ชุมชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของและมีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย 2 ด้าน ได้แก่

1. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ผู้วิจัยได้นำนโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 82) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมี 5 ด้าน ประกอบด้วย
 - 1.1 กระบวนการจัดการ
 - 1.2 การอนุรักษ์ทรัพยากร
 - 1.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - 1.4 ผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ
 - 1.5 การมีส่วนร่วม
2. ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ผู้วิจัยแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541 : 337)
 - 2.1 สินค้าและบริการ
 - 2.2 ราคา
 - 2.3 สถานที่/ทำเลที่ตั้ง
 - 2.4 การส่งเสริมการตลาด
 - 2.5 บุคลากร

2.6 กระบวนการ

2.7 ลักษณะทางกายภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ภาคเอกชน จำนวน 350 คน ได้แก่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 140 คน

1.1.2 มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว จำนวน 60 คน

1.1.3 ผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 150 คน

1.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้ง 4 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยว 4 แห่ง ที่เดินทางมาเที่ยวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ภาคเอกชน จำนวน 263 คน ได้แก่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

2.1.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 103 คน

2.1.2 มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว จำนวน 52 คน

2.1.3 ผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 108 คน

2.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้ง 4 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยว 4 แห่ง ที่เดินทางมาเที่ยวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จำนวน 380 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. พื้นที่ของการศึกษา คือ

3.1 พระตำหนักภูพาน อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร

- 3.2 พระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
- 3.3 ตลาดอินโนจีน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
- 3.4 พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
- 4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2550
- 5. ตัวแปรที่วิจัย
 - 5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของนักท่องเที่ยว
 - 5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการจัดบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหารและภัตตาคาร การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยว ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ความปลอดภัย และการโฆษณาและเผยแพร่
2. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้มาเยือนที่เป็นบุคคลชาวไทยที่แสวงหาประสบการณ์ ทางกายและจิตใจหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในธรรมชาติ และที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
3. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตามความหมายของนโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อพัฒนาประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 82) สรุปได้ดังนี้
 - 3.1 กระบวนการจัดการ หมายถึง การท่องเที่ยวใดใดก็ตามที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการจัดการอย่างมีมาตรการที่เหมาะสม
 - 3.2 การอนุรักษ์ทรัพยากร หมายถึง การดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์
 - 3.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย
 - 3.4 ผลประโยชน์ของผู้ประกอบ หมายถึง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้ผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการท่องเที่ยว
 - 3.5 การมีส่วนร่วม หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมวางแผน เข้าร่วมในการดำเนินงาน การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์ เข้าร่วมในการประเมินผล การเข้าร่วม

ในการพัฒนาปรับปรุงแผน รวมถึงการกระจายความรับผิดชอบในกิจกรรม ทั้งที่เกิดจากการกระทำตามกิจกรรมนั้น หรือเกิดจากปัจจัยอื่นใดก็ตาม

4. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง กระบวนการจัดการและแนวทางการปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังรักษากฎมีปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างยั่งยืนและยาวนาน รวมทั้งชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

5. การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

6. กลุ่มสนุก หมายถึง พื้นที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์

7. ภาคส่วนต่าง ๆ หมายถึง ภาครัฐ และภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่

7.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน หมายถึง ชาวบ้านที่มีความรู้และมีความสนใจในการท่องเที่ยวและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

7.2 ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง นายอำเภอ นายกองค้การบริการส่วนจังหวัด ในเขตพื้นที่ของกลุ่มสนุก

7.3 มัคคุเทศก์ หมายถึง มัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยเป็นผู้ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว

7.4 ผู้ประกอบการ ได้แก่ หัวหน้าสถานประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร, นครพนม, มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เสนอตามลำดับดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
3. นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย
4. การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ
6. แนวคิดเกี่ยวกับ 7Ps
7. บริบทของกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่วิวัฒนาการมาจากการเดินทาง สมัยก่อนมนุษย์เดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การล่าสัตว์ ล่าอาณานิคม ความเชื่อทางศาสนา การค้าขาย การศึกษาและการพักผ่อน เป็นต้น ซึ่งแต่ละยุคสมัยความนิยมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมความเป็นอยู่ เทคโนโลยีทางการคมนาคมขนส่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้คนเดินทางได้สะดวกรวดเร็วขึ้น จนทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มีนักวิชาการและองค์การที่เกี่ยวข้องให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้หลายแง่มุม ดังนี้

การท่องเที่ยว (Davidson. 1993 : 2) หมายถึง การเดินทางออกจากบ้านพักเป็นการชั่วคราว ในระยะเวลาสั้นๆ เพื่อไปเยี่ยมญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์อื่น ๆ ทางด้านการท่องเที่ยว เช่น การพักผ่อน เล่นกีฬา การประชุม สัมมนา เป็นต้น

สุวัฒน์ จุฑากรณ์ (2544 : 72) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับ

ธุรกิจและบริการต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรม หรือกระบวนการในการดึงดูดด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยว ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (เสรี วังสไพจิตร. 2534 : 1-2)

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

โดยจุดมุ่งหมายของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องมีมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่เป็นประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่าง ต่อไปนี้

1. เพื่อพักผ่อนในวันหยุด
2. เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา
3. เพื่อการศึกษา
4. เพื่อการกีฬาและบันเทิง
5. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
6. เพื่องานอดิเรก
7. เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร
8. เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ
9. เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

การท่องเที่ยว จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมิได้เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์อย่างที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องก็นับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

จากคำนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างทั้งที่เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน แต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วเป็นธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งหากพิจารณาจากความหมายของธุรกิจท่องเที่ยว จะเห็นว่าธุรกิจท่องเที่ยวมีความหมายเกี่ยวข้องกับธุรกิจ

ต่าง ๆ เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยว เป็นธุรกิจบริการที่ประกอบไปด้วยการบริการประเภทต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การคมนาคมขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตัวแทนจำหน่าย บริการนำเที่ยว ธุรกิจสวนสนุก ธุรกิจการจัดประชุมและงานแสดงสินค้า เป็นต้น ซึ่งต่อมากิจการท่องเที่ยวได้รับความนิยมนิยมจากการขยายตัวของกรมคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วทันสมัย คนนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ธุรกิจต่าง ๆ ขยายตัวขึ้นกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยธุรกิจสินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ระบุว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวหมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และหมายความรวมถึง

1. ธุรกิจนำเที่ยว
2. ธุรกิจโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยว
3. ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
4. ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
5. ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
6. การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่

หรือการดำเนินงานที่อื่นใดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นธุรกิจรองรับการท่องเที่ยว และเมื่อมีการพัฒนาการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมนี้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมีการขยายตัวจนกลายเป็นการให้บริการในระดับอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยธุรกิจอื่นมารองรับตามไปด้วยการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบควรเข้าใจลักษณะของ กิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น ระดับการประกอบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นธุรกิจ และลักษณะของการท่องเที่ยวเมื่อมีการขยายตัวเป็นอุตสาหกรรม เพื่อมองภาพที่ชัดเจนของกิจกรรมในแต่ละระดับซึ่งมีความแตกต่างกันไป

2. ความหมายและประเภทของนักท่องเที่ยว

กองสถิติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541 : 1-4) ได้ให้ความหมายและจำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Visitor) คือ บุคคลที่มีได้พำนักอาศัยถาวรในราชอาณาจักรไทย เดินทางเข้ามาเพื่อการพักผ่อน การเยี่ยมชมเยียนญาติมิตร การศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา ติดต่อธุรกิจ หรือประกอบภารกิจใดๆ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ได้รับค่าจ้าง

2. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน (International Tourist) คือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย แต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน

3. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ค้างคืน (International Excursionist) คือ นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้ง โดยมีได้ค้างคืน

4. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Visitor) คือ บุคคลทุกสัญชาติซึ่งมีที่พำนักถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งในอีกจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีใช้ถิ่นที่อยู่ประจำของเขา เพื่อการพักผ่อน การศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา การประชุมสัมมนา การติดต่อธุรกิจ หรือประกอบกิจการใดๆ แต่ทั้งนี้ต้องมีได้ค่าจ้างในการประกอบกิจการนั้นจากผู้ใด

5. นักท่องเที่ยวภายในประเทศค้างคืน (Domestic Tourist) คือนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไปค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบันแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน

6. นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ค้างคืน (Domestic Excursionist) คือนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่มีได้พักค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบัน

3. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสูงสุดระดับหนึ่ง ซึ่งถูกพัฒนาให้กลายเป็นธุรกิจ และขยายตัวใหญ่ขึ้นเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามลำดับ ความสำคัญของการท่องเที่ยวส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ และสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ

การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะในระยะที่ผ่านมา ผลจากการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ

ปัจจุบันหลายประเทศเกิดการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับเรื่อง การประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากมีการเล็งเห็นถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้บริการ การท่องเที่ยวในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่า รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจัดเป็นรายได้สินค้าส่งออก ขณะที่ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจัดเป็นรายได้สินค้านำเข้า ดังนั้น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศจึงเป็นสำคัญของรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2541 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการส่งออกสินค้าประเภทอื่น สำหรับประเทศไทยเช่นกัน การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างเงินตราต่างประเทศที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ทำรายได้สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้น ยกเว้นในปี พ.ศ. 2534 ที่รายได้จากการท่องเที่ยวตกลงมาเป็นอันดับสองรองจากการส่งออกอุปกรณ์และเครื่องคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2542 รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มขึ้นโดย

ตลอด ปัจจุบันมีสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เช่น ภาวะสงคราม โรคระบาด แต่รัฐบาลได้มุ่งเน้นที่จะใช้การส่งออก และการท่องเที่ยวเป็นหลักในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งการท่องเที่ยวก็เป็นสาขาการผลิตสาขาหนึ่งที่สามารถนำรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย

1.2 การกระจายรายได้และการจ้างงาน

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางด้านเศรษฐกิจโดยตรงของประเทศ ซึ่งกระจายไปสู่ท้องถิ่นทั่วทุกภาค ประเทศไทยมีแหล่งที่ท่องเที่ยวกระจายอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงช่วยกระจายรายได้ไปสู่แรงงานด้านการผลิตและแรงงานในด้านการบริการการท่องเที่ยว

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคม

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคมเนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งอาจมีความแตกต่างจากชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ได้เห็นความแตกต่างในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และทัศนคติ ความเป็นมา และสาเหตุของความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านและผู้มาเยือน ดังนี้

2.1 การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น

การท่องเที่ยวมีผลต่อสังคมเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทำให้คนได้มีการเดินทางไปรู้จักสถานที่ใหม่ ๆ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน การได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัส เรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตที่แตกต่าง ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้ และทำความเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น เมื่อการท่องเที่ยวขยายพื้นที่จากต่างถิ่น ต่างภูมิภาค ต่างประเทศ ทำให้ผู้ที่ได้มีโอกาสเดินทางได้เรียนรู้และเข้าใจในเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างพื้นที่เล็ก ๆ ซึ่งขยายใหญ่ขึ้นเป็นภูมิภาคประเทศ และทั่วทั้งโลก เช่น การไหว้ ยิ้มสยาม หรือมวยไทย เป็นต้น

2.2 ความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รัฐบาลของแต่ละประเทศซึ่งเป็นผู้มีบทบาททางการเมือง จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสากล เช่น นโยบายการบิน นโยบายการผ่านแดน นโยบายการค้าเสรี เป็นต้น

2.3 การฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเกิดความสามัคคีเพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมที่บางท้องถิ่นอาจจะทิ้งหรือขาด

ผู้สืบทอด กลับถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เมื่อมีผู้ให้ความสนใจ บางครั้งนักท่องเที่ยวมีการศึกษาหาข้อมูล ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ได้ทราบว่าแต่ละท้องถิ่นมีความเป็นอยู่วัฒนธรรมอย่างไร แต่พอมาถึง ปรากฏว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่มีการปฏิบัติสืบต่อกันอีกแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้หลายครั้งผู้ที่อยู่ใน ท้องถิ่นอาจมีการรวมตัวกันจัดวัฒนธรรมโบราณเหล่านั้นขึ้นมาใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนัก ท่องเที่ยว และยังทำให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นมาของท้องถิ่นในอดีต ทำให้ประชาชนเกิด ความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และช่วยกันสืบสานวัฒนธรรมนั้นต่อไป

2.4 การรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปสัมผัสสถานที่ ท่องเที่ยวด้วยตนเอง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางต่อ การบุกรุกขาดการควบคุมดูแลอย่างดี พื้นที่นั้นอาจกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมได้ ดังนั้น การท่องเที่ยวมีผลต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก จึงมีการสร้างกระแสการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด การท่องเที่ยว รูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความพยายามเพื่อก่อให้เกิด การท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างถูกวิธี การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวจะเข้าถึงธรรมชาติ ได้ โดยป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงธรรมชาติส่วนที่เปราะบางหรือพื้นที่สงวน การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันชาวบ้านในท้องถิ่นก็ได้รับการเรียนรู้ว่าตนเองต้องรู้จักรักษาสมบัติใน พื้นที่ของตนเองไว้อย่างยั่งยืน เช่นกัน

ดังนั้น การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างเล็งเห็นความสำคัญ และให้การส่งเสริม การท่องเที่ยว อย่างไรก็ดีการพัฒนาดังกล่าวควร ได้รับความเห็นชอบและความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ คือ คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ และผลเกี่ยวข้องที่ติดตามมาภายหลัง เพื่อ การท่องเที่ยวจะได้เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2529 : 22) ได้จำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สภาพทางกายภาพของ ธรรมชาติที่มีความสวยงามหรือน่าสนใจ เช่น ภูเขา น้ำตก ลำธาร ทะเลสาบ ทะเลทราย ทะเลเกาะแก่งต่าง ๆ
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และ ศาสนา หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นตามวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ ทั้งที่เป็น มรดกอดีตและสร้างขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นวัตถุ พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้าง แต่มีผลดึงดูดใจ

ทางการท่องเที่ยว เช่น อนุสรณ์สถาน เมืองโบราณ ศาสนสถาน พระราชวังโบราณ วัดอุทยาน พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และกรประพฤติปฏิบัติยึดถือสืบต่อกันมาตลอดมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น สภาพชีวิต ริมแม่น้ำลำคลอง เรือนแพหมู่บ้านชาวเขา ศูนย์วัฒนธรรม สวนสนุก งานเทศกาล ประเพณีต่างๆ การแข่งขันเรือยาวการฟ้อนรำ ศิลปะการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

5. ประเภทของการท่องเที่ยว

ดูย ชุมสาย (2527 : 49-54) ได้กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกและเพื่อสิ่งอื่นๆ ที่จะมีผลเพื่อความสนุกสนาน
 2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน มักจะใช้วันหยุดเพื่อพักผ่อนทั้งร่างกายและมักจะเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินใจจะไปท่องเที่ยวที่ไหน
 3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยา สังคมวิทยา หรือข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
 4. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา นักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์หลักเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬารั้งใหญ่ๆ ของโลก เช่น กีฬาโอลิมปิก หรือเดินทางไปเล่นกีฬาชนิดต่าง ๆ เช่น การเล่นสกี เรือใบ ปีนเขา เป็นต้น
 5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ เป็นผลพลอยได้จากการเดินทางไปธุรกิจ ซึ่งนักธุรกิจอาจเจียดเวลาเพื่อการท่องเที่ยวด้วยในบางครั้ง
 6. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา ในการประชุมสัมมนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกือบจะไม่มีกรยกเว้นการนำเที่ยวเข้าไปในรายการของการประชุมสัมมนาด้วย
 7. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาบุคคลบางพวกที่เดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษาหรือทำงานวิจัยโดยใช้เวลาานาน ๆ จึงนับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งด้วย
6. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการเดินทางไปท่องเที่ยว

วิชัย เทียนน้อย (2528 : 15) กล่าวว่า ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านกายภาพหรือธรรมชาติ (Physical Factors) ได้แก่

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ เพราะลักษณะภูมิประเทศทำให้เกิดภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม และช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการ เช่น ที่ราบ ที่ราบสูง เนินเขา เกาะแก่งแหลม ชายหาด หน้าผา ถ้ำ น้ำตก เป็นต้น

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ การเกิดทางของนักท่องเที่ยวจะต้องทราบเรื่องราวของลมฟ้าอากาศล่วงหน้าก่อนการเดินทาง เพราะการเดินทางและการจัดกิจกรรมนั้นหนาแน่น การเตรียมอุปกรณ์และเสื้อผ้า ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Culture Factors) ปัจจัยทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ การประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มรดกทางประวัติศาสตร์ และการคมนาคม

นอกจากนี้ วิชัย เทียนน้อย (2528 : 3-4) ยังกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ว่ามีปัจจัยสำคัญ คือ

1. ความเร่งรีบในการทำงาน จากการทำงานที่เคร่งเครียดที่ต้องใช้กำลังกายและกำลังความคิดเป็นอย่างมาก ร่างกายจึงจำเป็นต้องพักผ่อนเพื่อให้การทำงานช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. รายได้ของประชากรดีขึ้น จากการทำงานที่ประชากรมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีเวลาว่างพอที่จะนำมาใช้เพื่อการพักผ่อน
3. ความสะดวกในการคมนาคม ในสภาพปัจจุบันที่การคมนาคมติดต่อไปมาสะดวกสบาย จึงเป็นแรงจูงใจทำให้ประชากรอยากไปใช้บริการท่องเที่ยว
4. มีเวลาว่าง จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เครื่องมือใช้มีประสิทธิภาพ นำมาใช้แทนแรงงานคนได้ การผลิตสินค้าจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้คนมีเวลาว่างมาก
5. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ชุมชนเมืองมีสภาพแวดล้อมแออัด ยัดเยียดและเกิดมลภาวะ ประชากรในเมืองจึงหาโอกาสไปท่องเที่ยวในชนบท ในขณะที่เดียวกันชาวชนบทก็ต้องการเดินทางไปชมความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ของเมืองด้วย สำหรับชายแก่ผู้มาเยือน เป็นการหารายได้จุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น

ปานใจ สุมะดินนท์ (2532 : 12) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. ปัจจัยผลักดัน เป็นสภาพเงื่อนไขกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยว ได้แก่ ความเคร่งเครียดจากการทำงาน สุขภาพอนามัยที่ไม่ดี ความแออัดเนื่องจากประชากรมากเกินไป ความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ในสถานที่แปลกใหม่ ความต้องการเดินทางไปเยี่ยมญาติ เพื่อนฝูง คนรู้จัก การไปทำธุรกิจและหน้าที่การงาน รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อเหตุผลด้านสถานภาพและชื่อเสียงของตน

2. ปัจจัยดึงดูด เป็นสภาพเงื่อนไขที่ดึงดูดให้บุคคลเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมที่ดีขึ้น ของประชากรและประชาชาติ เช่น รายได้ของประชากรดีขึ้น ความสะดวกสบายของการคมนาคม เป็นต้น

2.2 ปัจจัยด้านแหล่งศิลปวัฒนธรรม เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางโบราณคดีและทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถาน สถานที่ทางการเมือง สถานที่ทางการศึกษาที่น่าสนใจ เป็นต้น

2.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและประเพณี เทศกาลงานประเพณี ศิลปวัฒนธรรม การแสดงดนตรี และภาษา เป็นต้น

2.4 ปัจจัยด้านกายภาพ เช่น สภาพภูมิอากาศ ทัศนียภาพ ชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การศึกษาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมีแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ประกอบการอธิบายสิ่งที่ต้องพัฒนาดังต่อไปนี้ (สุนทร กุลวัฒนวรพงษ์. 2544 : 55-57)

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่ชุมชนเมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ มีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล หมายถึง การที่ประชาชนมีความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประมาทตามฐานะโดยไม่เดือนร้อน มีอิสระภาพ เสรีภาพ ไม่ยึดติดกับกระแสของวัตถุนิยม

การพึ่งตนเองมีหลักสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่งเป็นอิสระ
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน
4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

5. ด้านเศรษฐกิจ ต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนโดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

2. ทฤษฎีสังคมวิทยาการท้องถิ่นของสังคมไทย อธิบายว่ากิจประเพณี หรือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้คนอีกท้องถิ่นหนึ่งมีความสนใจที่จะได้รู้ได้เห็นเพื่อความรู้และความบันเทิง ดังนั้นศิลปวัฒนธรรมประเพณีจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ขึ้นบ้านใหม่ตรุษสงกรานต์ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นสิริมงคลแก่บุคคลและสังคมทั้งสิ้น

3. กลุ่มนี้โอกาสศึก เริ่มต้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2513 และหลังจากเกิดวิกฤตการเงินในเอเชียในปี พ.ศ. 2540 ทำให้อัฒจันทร์ระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น องค์การสหประชาชาติและธนาคารโลกหันมาส่งเสริมบทบาทการสะสมทุนของภาคเอกชน เน้นกลไกตลาดเสรีทางด้านการค้าและการลงทุน ชักชวนนักลงทุนจากต่างประเทศโดยรัฐเข้าไปมีบทบาทน้อยที่สุด การพัฒนาการทางเศรษฐกิจจะเป็นไปตามกลไกตลาด การส่งเสริมนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

4. กลุ่มพัฒนาบนทางเลือกใหม่ เป็นกลุ่มที่มองหาทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การอนุรักษ์และการพัฒนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการพัฒนาที่ถูกต้องควรเริ่มจากการทำให้ทุกคนมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย น้ำ สุภาพอนามัย และการศึกษาจะเริ่มพัฒนาที่ระดับล่างสุดก่อน โดยเน้น ให้คนไทยในท้องถิ่นสามารถตัดสินใจกำหนดแนวทางของตัวเอง การพัฒนาจะต้องมีลักษณะยั่งยืนประชาชนต้องมีส่วนร่วม มีการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ร่วมกันในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น การท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีอยู่หลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวนิเวศ การท่องเที่ยวของกลุ่มเพื่อนธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อการเกษตร ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคิดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
4. การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 : 50) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดย

1. จะต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว
2. ให้ประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต มีส่วนร่วมต่อกระบวนการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 26) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2549 : 25) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่ามีองค์ประกอบด้านแผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และด้านแผนการตลาดทางการท่องเที่ยวดังนี้

1. ด้านแผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย จิต
ความสามารถทางการรองรับการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภูมิสถาปัตย์การจัดการพื้นที่
ตามวัตถุประสงค์ เส้นทางเดิน-ทางเท้า สุนทรียศาสตร์ การให้บริการ ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ด้านแผนการตลาดทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การกำหนดอัตรา
ในการเดินทาง ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด จิตวิทยาการบริการ
การวางแผนการตลาด การจัดแพคเกจทัวร์ พันธมิตรทางธุรกิจ

3. ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญดังนี้

1. เพื่อให้การใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นไปอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. เพื่อรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
3. เพื่อป้องกันผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดกับทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งในเชิงเศรษฐกิจ

สังคมและวัฒนธรรม

4. หลักการการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวจัดเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญใน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่รักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมและ
วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ
1980 ทั้งนี้ในการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติที่นครริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ในปี พ.ศ.
2535 ที่เรียกว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีอนุสัญญา 1 ใน 5 ฉบับคือ Agenda 21 หรือ
แผนแม่บทของโลกที่กล่าวถึง การพัฒนาทุกประเทศต้องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับประเทศ
ไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้มีการกำหนด
เป้าหมาย สูงสุดในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism
Development) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยวและจะเป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะยาวได้

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลักการ 10 ประการ ดังนี้

1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable)
การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีให้คุ้มค่า ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางสังคม
และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็น (Reducing Over-consumption and
Waste) การลดการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็นและการลดของเสียจะช่วยหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายใน
การทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและจะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) การประสานงานพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting Local Economy) การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลาย อีกด้วย
6. การมีส่วนร่วมเต็มที่ของท้องถิ่น ในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการ การท่องเที่ยวอีกด้วย
7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ (Consulting Stakeholders and the Public) การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ ร่วมกัน เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งใน ผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน
8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) การฝึกอบรมบุคลากรโดยสอดแทรก แนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นระดับจะช่วยยกระดับการบริการ การท่องเที่ยว
9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยยกระดับ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่ม ผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนเป็นฐานหรือเป็นศูนย์กลาง (Community Based Sustainable Tourism) ที่จัดการโดยชุมชนท้องถิ่นมีดังนี้ (พจนานุกรม, 2540 : 123)

1. การจัดการโดยชุมชน โดยคนในชุมชนมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
 2. ตั้งอยู่บนฐานความเข้มแข็งของชุมชน มีการผลิตที่พึ่งตนเองมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและมีของดีชุมชนที่สามารถเผยแพร่ได้ สร้างความรับรู้และความประทับใจได้
 3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
 4. ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีมาตรฐานชีวิตประจำวันดีขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น
- แนวทางการจัดการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรอย่างรอบคอบ ทั้งด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการวัฒนธรรม และการพัฒนาสินค้าของที่ระลึก หลักการ คือการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. สภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านการออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งบริการอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก การเดินทาง การบริการอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา ต้องกลมกลืนกับ ธรรมชาติแวดล้อม วัฒนธรรมพื้นบ้าน ไม่มีสิ่งแปลกปลอมเข้าไปและคำนึงถึงคนพิการด้วย

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ คำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลาย ไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

2.2 การเดินทางเข้าชมที่สะดวกไม่ได้หมายถึง ถนนลาดยางจรดถึงแหล่งท่องเที่ยว ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดิน (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัย มีระบบการสื่อความหมายที่ดี แม้จะเดินเที่ยวคนเดียวก็ตาม รวมการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน ส่วนป้ายสื่อความหมายควรออกแบบใช้ได้ทนนาน

2.3 แหล่งบริการอาหารและเครื่องดื่ม ต้องคำนึงถึงการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย

2.4 ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งแห่ง ห้องสุขาต้องสะอาด สามารถคิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างแรงงานดูแล

3. การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถการรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการที่ดีเพียงพอต่อการใช้

4. ศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม แหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่าง ๆ หรือแม้แต่เป็นเพียงเนินดินร้างย่อย สะท้อนถึงอดีตที่ทรงคุณค่า ซึ่งเราสามารถศึกษาค้นคว้าลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณได้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่งควรทำทางเดิน (Board Walk) แทนการสร้างถนน การออกแบบป้ายสื่อความหมายนั้นควรใช้ได้นานทนทาน

5. ศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานธรรมชาติมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้น้ำธรรมชาติและใช้อย่างคุ้มค่าหลีกเลี่ยง การใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด

6. การกำจัดของเสีย ต้องมีระบบการกำจัดน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งตามธรรมชาติ การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลถือหลักใช้แล้วใช้ซ้ำและเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Reused หรือ Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขา อาจใช้ระบบการทำแก๊สมูลชีวภาพ (Biogass) เป็นต้น

7. การบริหารจัดการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ในปัจจุบันต้องคำนึงถึง ISO 9000/ ISO 14000/ ISO 18000 เป็นต้น

8. การให้การศึกษาต้องการรู้วิธีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องให้การศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม ดูงานให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

9. มีการตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว ต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสมโดยรวบรวมข้อมูลรายละเอียดสภาพแวดล้อม ในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหน หากความสมดุล ระหว่างความสามารถการรองรับของพื้นที่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวนี้ จะต้องมีความสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมด้วย

10. การบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวนี้ ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนา เอกชนกับประชาชนท้องถิ่น

องค์ประกอบธุรกิจจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน

นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2549 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544 : 100)

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศรวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทยตามนโยบายของรัฐบาล
2. ส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุกการเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (Positioning Thailand) ให้มีความชัดเจน
3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทุกระดับในประเทศและต่างประเทศในการส่งเสริมพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวให้ภูมิภาคเอเชีย
4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการและเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วยระบบสารสนเทศโดยมีกลไก ในการควบคุมเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่เกิดจากการผสมผสานสินค้าและบริการต่างประเทศเข้าด้วยกัน จึงมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนและจากหลากหลายสาขาอาชีพ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสนับสนุนและความร่วมมือจากองค์กรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรฝ่ายรัฐ และองค์กรเอกชน รวมทั้งองค์กรประชาชน หรือองค์กรไม่หวังผลกำไร

องค์กรที่สนับสนุนการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ องค์กรภาครัฐ และ องค์กรเอกชนที่ไม่ใช่รัฐ

1. องค์การภาครัฐ

องค์การภาครัฐ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1.1 องค์การราชการ หมายถึง องค์การที่จัดตั้งขึ้นมาในรูปแบบของกระทรวง ทบวง กรม การดำเนินงานขององค์กรในลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะ โครงสร้างและแนวนโยบายของรัฐที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วองค์การของรัฐจะทำหน้าที่ด้านการดำเนินการวางแผน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งในเชิงการพัฒนาและการอนุรักษ์ การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาควบคุมการจัดการ การจัดระบบสินค้าและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้องค์การภาครัฐยังมีการดำเนินการในระดับโลกที่เน้นความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเดินทาง เช่น องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) องค์การพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization : ICAO) เป็นต้น

1.2 องค์การรัฐวิสาหกิจ เป็นองค์การที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน การพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาด ลักษณะการบริหารงานจะมีลักษณะเป็นกึ่งรัฐบาล กึ่งเอกชน คือสามารถจัดหารายได้เป็นของตนเอง ในขณะที่รัฐยังคงต้องให้งบประมาณสนับสนุนด้วยในบางส่วน และเข้าไปควบคุมดูแลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อยู่

องค์การของรัฐไม่ว่าจะจัดตั้งในรูปแบบใดก็ตาม ควรมีบทบาทหลัก ดังต่อไปนี้

1. เป็นองค์การที่ทำหน้าที่สนับสนุน และจัดหา จัดเก็บ รวบรวมสถิติ ตัวเลข และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการท่องเที่ยว
2. เป็นองค์การที่ทำหน้าที่ดูแล ประสานงานการวางแผน และการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ระหว่างองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งองค์การของรัฐและองค์การของเอกชน
3. พัฒนาวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดระบบการใช้ที่ดิน
4. จัดโครงการรณรงค์ส่งเสริมการตลาด
5. จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร และจัดตั้งศูนย์อบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรในระดับต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว
6. กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เป็นมาตรการในการจัดระเบียบการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน
7. จัดทำแผนพัฒนา และกำหนดมาตรฐานของการให้บริการต่าง ๆ เช่น มาตรฐานของที่พักแรมประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

8. ลงทุนปัจจัยขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นรากฐานในการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของเอกชน เช่น การจัดระบบสาธารณูปโภค อันได้แก่ ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ท่าจอดเรือ ท่าจอดเรือ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน มักจะไม่มี การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง การวางแผนมักจะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การใหญ่ เช่น ถ้าสังเกตอยู่ในหน่วยงานระดับกรม หน่วยงานที่รับผิดชอบการวางแผนมักจะเป็นหน่วยงานระดับกองในองค์การนั้น

สำหรับประเทศไทยมีรูปแบบขององค์การภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรง ได้แก่

1.1 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sport) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานราชการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และมีปลัดกระทรวงเป็นผู้บริหารสูงสุด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

1.1.1 เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาค ทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยว

1.1.2 บริหารการท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมการสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชีย

1.1.3 เร่งพัฒนาบูรณะ พื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

1.1.4 เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้นทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.1.5 เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

โครงสร้างของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประกอบด้วยสำนักงานหลัก 3 สำนักงาน คือ สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และสำนักงานพัฒนา

การกีฬาและนันทนาการ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว มีภารกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในการพัฒนามาตรฐานการบริหารด้านท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม และเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย รวบรวมข้อมูลสถิติด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

2. จัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว รวมทั้งประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

3. จัดทำแผนพัฒนาทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมทั้งประสานส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

4. จัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

5. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. ติดตามและประเมินผลงานด้านพัฒนาการท่องเที่ยว

7. ส่งเสริม สนับสนุนกิจการภาพยนตร์ ทั้งภาคการผลิต การบริการ และกิจการที่เกี่ยวข้อง

8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand)

1.2.1 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพรรณพืช มีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ การดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินการในส่วนของการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการเที่ยวป่าอย่างถูกต้อง

1.2.2 กรมศิลปากร มีหน้าที่ในส่วนของการดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดพิพิธภัณฑ์หรือนิทรรศการ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

1.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์การของรัฐในส่วนท้องถิ่นที่สำคัญที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คนในท้องถิ่นในการช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการเป็นเจ้าของที่ดีหรือจัดการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นด้วยตนเอง

2. องค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non-government office)

องค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ องค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร และองค์กรเอกชนที่ดำเนินการในรูปของธุรกิจ

2.1 องค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร (Non Profit Organization)

องค์กรเอกชนที่ไม่หวังกำไรมีการดำเนินการในระดับโลก เช่น สภาการเดินทางและท่องเที่ยวโลก (World Travel and Tourism Council-WTTC) หรือองค์กรระดับภูมิภาค เช่น องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association-PATA) สมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (International Air Transport Association-IATA) หรืออาจเป็นองค์กรระดับประเทศ เช่น สมาคมโรงแรมไทย สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ(ไทย) เป็นต้น องค์กรเหล่านี้บางครั้งอาจดำเนินการด้านการวางแผนและจัดกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรด้วยตนเอง ซึ่งมักเป็นกิจกรรมเฉพาะเรื่อง เช่น การวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านมัคคุเทศก์ หรือบางครั้งอาจมีบทบาทร่วมกับองค์กรของรัฐระดับต่าง ๆ ในการจัดทำแผนและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น ความร่วมมือในการจัดประชุมนานาชาติระหว่างสมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ(ไทย) กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.2 องค์กรเอกชนที่ดำเนินธุรกิจ

องค์กรประเภทนี้เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจ หรือหวังผลทางการค้า อาจจัดตั้งในรูปของการประกอบการโดยบุคคลเดียวหรือบริษัทจำกัด ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีนโยบายในการวางแผนเป็นของตนเอง เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมย่อมจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจโรงแรมเฉพาะที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง เป็นต้น และมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ได้รับผลกำไรตอบแทนสูงสุด และในทางปฏิบัติการวางแผนและการดำเนินการตามแผนของเอกชนค่อนข้างจะมีความคล่องตัวกว่าและมีประสิทธิภาพสูงกว่าการดำเนินงานของภาครัฐบาล อย่างไรก็ตามแต่การลงทุนของภาคเอกชนจะมีความเสี่ยงสูงกว่าการลงทุนของภาครัฐบาล

สำหรับประเทศไทย มีตัวอย่างขององค์กรเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวหลัก เช่น

1. สมาคมโรงแรมไทย (Thai Hotels Association-THA) เป็นสมาคมที่เป็นศูนย์กลางของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย มีหน้าที่ในการพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และส่งเสริมการขายทั้งในและนอกประเทศ

2. สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (Association of Thai Travel Agents-ATTA) เป็นศูนย์กลางของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยว วางระเบียบให้สมาชิกประกอบ

วิสาหกิจการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ส่งเสริมการแข่งขันและ
แก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ของธุรกิจ นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือแก่การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทยและรัฐบาล ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของประเทศไทย

3. สมาคมไทยบริการท่องเที่ยว (Thai Travel agents Association-TTAA) เป็น
สมาคมที่ส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว โดยจำหน่ายบัตร
โดยสารเครื่องบิน รถยนต์ รถไฟ เรือท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ โดยสนับสนุนและช่วยเหลือ
สมาชิกในการดำเนินธุรกิจ และร่วมมือกับรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้อยู่ในมาตรฐานที่ดี
สอดคล้องกับนโยบายของราชการ

4. สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (Thai Ecotourism and
Adventure Tourism Association-TEATA) มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์และผจญภัยให้เติบโตอย่างมีแบบแผนและสนับสนุนการประสานกับภาครัฐกับเอกชน
อื่น ๆ เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างสะดวกและมีรูปธรรมชัดเจน

5. สมาคมรถโดยสารไม่ประจำทาง (The Tourist Transport Association-TTA)
มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับการขนส่งผู้โดยสารไม่ประจำทาง
โดยการสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิก ส่งเสริมคุณภาพของสินค้าให้เข้ามาตรฐาน ส่งเสริมการผลิต
ให้สินค้ามีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการทั้งตลาดในและนอกประเทศ รวมทั้งให้ความร่วมมือกับ
รัฐบาลในการส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม การเงิน หรือธุรกิจอื่นใดในทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับ
รถโดยสารไม่ประจำทาง

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่าย หน่วยงาน
ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันทุกด้านในการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน
การพัฒนาการท่องเที่ยว การกำหนดนโยบาย การลงมือปฏิบัติ รวมทั้งการเฝ้าติดตามและประเมินผล
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้ง
การพัฒนาการตลาดและสินค้าการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์รักษามรดก
ทางวัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการท่องเที่ยว การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก
ในการเดินทาง และการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมให้แพร่หลาย

ทั้งนี้ ในส่วนขององค์การภาครัฐก็ควรมีบทบาทหน้าที่เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในการลงทุนด้านการท่องเที่ยว
การอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว และการสร้างความมั่นใจในด้านความมั่นคง
และความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ควรทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านการลงทุนให้แก่ภาคเอกชน โดยอาจให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแผ่นดิน หรือให้การสนับสนุนโดยออกกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยควรจะพยายามลดผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวในด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด

ในส่วนของภาคเอกชนเองก็ควรมีบทบาทหน้าที่เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมุ่งไปที่การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยว สินค้าและรายการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานให้แก่นักท่องเที่ยว และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวพักอยู่นานกว่าเดิม

2. ควรส่งเสริมหลักปฏิบัติที่ดีในการจัดการผลกระทบในการทำธุรกิจของคนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป การให้การสนับสนุนและพัฒนาร่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะต้องประสานความร่วมมือกัน ท้องถิ่นใดก็ตามที่องค์การภาครัฐและเอกชนมีความเข้าใจกันร่วมมือกันในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคการท่องเที่ยวก็จะพัฒนาเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ

1. ความหมายของการบริการ

วณิช นิรันตรานนท์ (2541 : 5) ได้สรุปหลักในการให้บริการไว้เป็นศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “SERVICE” โดยให้มีความหมายดังนี้

S = Smile ยิ้มแย้มแจ่มใส มองคนในแง่ดี

E = Eye Contact สายตาเป็นมิตร

R = Relationship มีมนุษยสัมพันธ์

V = Voice น้ำเสียงสุภาพ อ่อนโยน

I = Interest ความสนใจ ใส่ใจ

C = Counseling ให้คำแนะนำปรึกษา

E = Emotion อารมณ์มั่นคง

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “บริการ” ไว้แตกต่างกันดังนี้

การบริการ (Service) เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายหนึ่งเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่ง กิจกรรมดังกล่าวไม่มีตัวตนและไม่มีใครเป็นเจ้าของ ซึ่งในการผลิตบริการนั้นอาจมีตัวสินค้าเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ (Kotler. 2000 : 428)

บริการ (Service) เป็นกิจกรรมผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่สนองความต้องการของลูกค้า ตัวอย่างเช่น โรงเรียน โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาล โรงแรม ฯลฯ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541 : 334)

บริการ หมายถึง กิจกรรม ประโยชน์หรือความพึงพอใจ ซึ่งได้เสนอเพื่อขายหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นรวมกับการขายสินค้า (สุนนา อยู่โพธิ์. 2525 : 22)

บริการ หมายถึง พฤติกรรม กิจกรรม การกระทำที่บุคคลหนึ่งทำหรือ ส่งมอบต่อบุคคลหนึ่งโดยมีเป้าหมายและมีความตั้งใจในการส่งมอบสินค้าบริการนั้น (ไพบุลย์ ช่างเรียน. 2540 : 14)

สรุปการบริการ หมายถึง กิจกรรมที่ฝ่ายหนึ่งเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นกิจกรรมความพึงพอใจที่สนองความต้องการของลูกค้าโดยมีลักษณะที่ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการ ไม่นั่นนอน และไม่สามารถเก็บไว้ได้

2. ลักษณะของการให้บริการ

มานิตย์ จันธิราช (2543 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการบริการไว้ดังนี้

1. ความตรงต่อเวลา (On Time)
2. การบริการที่ดีจะต้องผูกใจคน (Human Touch)
3. ความทันทีทันใด (Promptness)
4. สร้างความประทับใจในการให้บริการด้วยคุณภาพ
5. การให้คนอื่นรู้สึกชื่นชมตนเอง
6. ต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ
7. ต้องแสวงหาเทคโนโลยีเพิ่มเติม
8. ต้องการรับประกัน
9. บริการที่ดี คือ บริการที่มีความไวต่อความรู้สึกของลูกค้า
10. ต้องการรักษาคำมั่นสัญญา
11. ต้องมีเวลาให้กับลูกค้า
12. ต้องมีความรวดเร็ว
13. ต้องมีคำตอบที่แม่นยำให้กับลูกค้า
14. บริการที่ดีต้องมีคุณภาพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541 : 335-336) ได้กล่าวว่า บริการมีลักษณะที่สำคัญ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangibility) บริการไม่สามารถมองเห็น หรือเกิดความรู้สึกได้ก่อนที่จะมีการซื้อ ตัวอย่าง คนไข้ไปหาจิตแพทย์ไม่สามารถบอกได้ว่า ตนจะได้รับ

บริการในรูปแบบใดเป็นการล่วงหน้า ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงของผู้ซื้อ ผู้ซื้อต้องพยายามวาง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพและประโยชน์จากการบริการที่เขาจะได้รับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการซื้อ ในแง่ของสถานที่ ตัวบุคคล เครื่องมือ วัสดุที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร สัญลักษณ์และราคา สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้ขายบริการจะต้องจัดหา เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ซื้อสามารถตัดสินใจซื้อได้เร็วขึ้น

1.1 สถานที่ (Place) ต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความสะดวกให้กับ ผู้ที่มาติดต่อ เช่น ธนาคารต้องมีสถานที่ ที่กว้างขวาง ออกแบบให้เกิดความคล่องตัวแก่ผู้มาติดต่อมี ที่นั่งเพียงพอ มีบรรยากาศที่จะสร้างความรู้สึที่ดี รวมทั้งเสียงดนตรีเบา ๆ ประกอบด้วย

1.2 บุคคล (People) พนักงานที่ขายบริการต้องมีการแต่งตัวที่เหมาะสม บุคลิกดี หน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส พุดจาไพเราะ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และเกิดความเชื่อมั่นว่า บริการที่ซื้อจะดีด้วย

1.3 เครื่องมือ (Equipment) อุปกรณ์ภายในสำนักงานจะต้องทันสมัยมี ประสิทธิภาพ มีการให้บริการที่รวดเร็ว เพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจ

1.4 วัสดุสื่อสาร (Communication) สื่อโฆษณาและเอกสารการโฆษณาต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับลักษณะของบริการที่เสนอขาย และสัญลักษณ์ของลูกค้า

1.5 สัญลักษณ์ (Symbols) คือ ชื่อตราสินค้า หรือเครื่องหมายตราสินค้าที่ใช้ใน การให้บริการ เพื่อให้ผู้บริโภคเรียกชื่อได้ถูกต้อง ควรมีลักษณะสื่อความหมายที่ดีเกี่ยวกับบริการที่ เสนอขาย เช่น สถาบันเสริมความงามสแลนเดอร์ พาราไดซ์ดีสโก้เชค

1.6 ราคา (Price) การกำหนดราคาการให้บริการ ควรมีความเหมาะสมกับระดับ การให้บริการ ชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่แตกต่างกัน

2. ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการ (Inseparability) การให้บริการเป็นการผลิต และการบริโภค ในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ขายหนึ่งรายสามารถให้บริการลูกค้าในขณะนั้นได้หนึ่ง รายเนื่องจากผู้ขายแต่ละรายมีลักษณะเฉพาะตัว ไม่สามารถให้คนอื่นให้บริการแทนได้ เพราะต้อง ผลิตและบริโภคในเวลาเดียวกัน ทำให้การขายบริการอยู่ในวงจำกัดในเรื่องของเวลา

กลยุทธ์การให้บริการเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดเวลา โดยกำหนดมาตรฐานด้านเวลา การให้บริการรวดเร็ว เพื่อที่จะให้บริการได้มากขึ้น หรือจัดลูกค้าในรูปของกลุ่มเล็กแทน การให้บริการเดี่ยว หรือใช้เครื่องมือต่าง ๆ เข้าช่วย ตัวอย่าง โรงเรียนสอนพิเศษ มีอาจารย์ที่สอนดี มากหนึ่งราย แต่สามารถขยายสาขาและเพิ่มจำนวนนักศึกษาได้เป็นจำนวนมาก โดยใช้โทรทัศน์

3. ไม่แน่นอน (Variability) ลักษณะของบริการไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผู้ขายบริการ เป็นใคร จะให้บริการเมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ตัวอย่าง หมอผ่าตัดหัวใจ คุณภาพในการผ่าตัด ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและความพร้อมในการผ่าตัดแต่ละรอบ อาจารย์ผู้สอนใจดี ชั่วโมงที่อารมณ์ดีมี การเตรียมตัวดีจะสอนดี ในชั่วโมงที่อารมณ์ไม่ปกติและขาดการเตรียมตัว คุณภาพในการสอนจะต่ำ

ดังนั้น ผู้ซื้อบริการจะต้องรู้ถึงความไม่แน่นอนในการบริการ และสอบถามผู้อื่นก่อนที่จะเลือกรับบริการในแง่ผู้ขายบริการจะต้องมีการควบคุมคุณภาพ ทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

3.1 ตรวจสอบ คัดเลือก และฝึกอบรมพนักงานที่ให้บริการ รวมทั้งมนุษย์สัมพันธ์ของพนักงานที่ให้บริการ เช่น ธุรกิจสายการบิน โรงแรม และธนาคาร ต้องเน้นในด้านการฝึกอบรมในการให้บริการที่ดี

3.2 ต้องสร้างความพอใจให้ลูกค้า โดยเน้นการใช้ การรับฟังคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของลูกค้า การสำรวจข้อมูลลูกค้า และการเปรียบเทียบ ทำให้ได้รับข้อมูลเพื่อการแก้ไขปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น

4. ไม่สามารถเก็บไว้ได้ (Perish Ability) บริการไม่สามารถผลิตเก็บไว้ได้เหมือนสินค้าอื่นถ้าความต้องการมีสม่ำเสมอ การให้บริการก็จะไม่มีปัญหา แต่ลักษณะความต้องการไม่แน่นอนจะทำให้เกิดปัญหา คือ บริการไม่ทันหรือมีลูกค้า ตัวอย่าง รถประจำทางในช่วงเวลาเร่งด่วนคนจะแน่นต้องใช้จำนวนรถในการให้บริการมากขึ้น สถานบันเทิงในศุกร์ เสาร์ คนจะแน่นทำให้เกิดปัญหาการให้บริการไม่เพียงพอ

กลยุทธ์การตลาดที่นำมาใช้ เพื่อปรับความต้องการซื้อให้สม่ำเสมอ และปรับการให้บริการไม่ให้เกิดปัญหามากหรือน้อยเกินไป มีดังนี้

4.1 กลยุทธ์เพื่อปรับความต้องการซื้อ (Demand) มีดังนี้ (1) การตั้งราคาให้แตกต่างกัน (Differential Pricing) เพื่อปรับความต้องการซื้อให้สม่ำเสมอ กล่าวคือ การตั้งราคาสูงในช่วงความต้องการซื้อสูง และตั้งราคาต่ำในช่วงความต้องการซื้อน้อย เช่น จัดอาหาร บุฟเฟ่ต์ราคาพิเศษในช่วงปลายเดือนในโรงแรม (2) กระตุ้นในช่วงที่มีความต้องการซื้อน้อยโดยจัดกิจกรรมลดราคาและส่งเสริมการขาย เช่น โรงแรมมีการจัดรายการเทศกาลอาหารฝรั่งเศส เป็นต้น (3) การให้บริการเสริม (Complementary Service) เช่น มีเครื่องชั่ง ATM ไว้หน้าธนาคารเพื่อลดจำนวนลูกค้าในธนาคาร (4) ระบบการนัดหมาย (Reservation Systems) เพื่อให้ทราบถึงจำนวนลูกค้าที่แน่นอนเพื่อการวางแผนการให้บริการที่เหมาะสม และเพื่อปรับระดับดีมานด์ให้เหมาะสม เช่น โรงแรมจัดระบบการจองห้องพัก สายการบินจัดระบบการจองที่นั่ง

4.2 กลยุทธ์เพื่อปรับการให้บริการเสนอขาย (Supply) มีดังนี้ (1) เพิ่มพนักงานชั่วคราว (Part-time Employees) เช่น ห้างสรรพสินค้าจ้างนักเรียนในช่วงปิดภาคเรียน ภัตตาคารเพิ่มพนักงานชั่วคราวในช่วงลูกค้ามาก (2) การกำหนดวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพในช่วงคนมาก (Peak-time Efficiency Routines) เช่น ช่างทำผมที่มีชื่อเสียงจะทำงานเฉพาะ ดัดซอย เซ็ท เท่านั้น (3) ให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการให้บริการ (4) การให้บริการร่วมกันระหว่างผู้ขาย (5) การขายสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต เช่น สวนสนุกมีการจัดเครื่องเล่นใหม่ ๆ หรือการขายพื้นที่การให้บริการ

3. คุณภาพของการบริการ

คณะที่ปรึกษา คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2544 : 6) ได้กล่าวว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพสินค้า ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเรื่องของคุณภาพบริการได้ เนื่องจาก “การบริการ” จะมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการที่แตกต่างไปจาก “สินค้า” ดังนี้

1. การบริการส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangibility) เนื่องจากการบริการเป็นการปฏิบัติ (Performances) มากกว่าเป็นสิ่งของ (Objects) ลักษณะเฉพาะในการผลิตการบริการ (Manufacturing Specifications) เพื่อให้ได้คุณภาพที่เหมือน ๆ กันเป็นหนึ่งเดียว (Uniform Quality) ยากที่จะกระทำได้ การบริการส่วนใหญ่ไม่สามารถนับ วัด หรือตรวจสอบปริมาณ และ คุณภาพ เพื่อการประกันคุณภาพได้ล่วงหน้า

2. การบริการส่วนใหญ่มีลักษณะของความหลากหลาย (Heterogeneous) โดยเฉพาะการบริการที่ต้องใช้แรงงานมาก กล่าวคือ การปฏิบัติงานในการให้บริการนั้นแตกต่างกัน ไป ตามผู้ให้บริการและลูกค้าแต่ละราย ในแต่ละวันความคงเส้นคงวาของพฤติกรรมกรให้บริการ ยากที่จะประกันได้ ดังนั้น คุณภาพที่เป็นหนึ่งเดียวก็เป็นการยากที่จะให้เกิดขึ้น

3. ในบริการหลาย ๆ ชนิด การผลิตและการบริโภค บริการยากที่จะแยกออกจากกัน อย่างเด็ดขาด (Insuperability) ด้วยเหตุนี้ทำให้คุณภาพของบริการไม่สามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นและตรวจสอบได้จากโรงงานผลิตแล้วส่งมอบให้กับลูกค้า โดยเฉพาะในบริการที่เป็น Labor Intensive คุณภาพระหว่างลูกค้าและผู้ให้บริการ หรือขั้นตอนที่ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ให้บริการ เช่น การตัดผม การไปหาหมอ ดังนั้น หน่วยงานที่ให้บริการ อาจสามารถหรือไม่สามารถควบคุมการจัดการเกี่ยวกับคุณภาพบริการได้ เพราะการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อกระบวนการให้บริการด้วยปัจจัยนำเข้าที่ได้จากลูกค้า เช่น การอธิบายว่าต้องการทราบผลแบบใด หรือการบอกอาการป่วยให้หมอฟัง มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อคุณภาพในการให้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับ 7Ps

ปัจจัยกระตุ้นทางการตลาดบริการ 7Ps ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) การจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การกำหนดราคา (Price) บุคคล (People) กระบวนการ (Process) และการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) ซึ่งเราสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า 7P's ส่วนประกอบทั้ง 7 ตัวนี้ ทุกตัวมีความเกี่ยวพันกัน P แต่ละตัวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่ละคนจะวางกลยุทธ์ โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไหนมากกว่ากันเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งปัจจัย

กระตุ้นทางการตลาดบริการ 7Ps มีรายละเอียดดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541 : 337-338)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยแรกที่จะแสดงว่ากิจการพร้อมจะทำธุรกิจได้ กิจการนั้นจะต้องมีสิ่งที่จะเสนอขาย อาจเป็นสินค้าที่มีตัวตน บริการ ความคิด (Idea) ที่จะไปตอบสนองความต้องการได้ การศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น นักการตลาดมักจะศึกษาผลิตภัณฑ์ในรูปของผลิตภัณฑ์เบ็ดเสร็จ (Total Product) หมายถึง ตัวสินค้าบวกกับความพอใจ และผลประโยชน์อื่นที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้านั้น ผู้บริหารการตลาดจะต้องมีการปรับปรุงสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นมาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นถึงการสร้างความพอใจให้แก่ผู้บริโภค และสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

2. การจัดจำหน่าย (Place) ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตผลิตขึ้นมาได้นั้น ถึงแม้ว่าจะมีคุณภาพดีเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้บริโภคไม่ทราบแหล่งซื้อและไม่สามารถจะจัดหามาได้เมื่อเกิดความต้องการ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมา ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

การจัดจำหน่ายแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ ช่องทางการจำหน่ายสินค้า (Channel Of Distribution) เน้นการศึกษาถึงชนิดของช่องทางการจำหน่ายว่าจะใช้วิธีการขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรงหรือขายสินค้าผ่านสถาบันคนกลางต่าง ๆ บทบาทของสถาบันคนกลาง เช่น พ่อค้าส่ง (Whole Salers) พ่อค้าปลีก (Retailers) และตัวแทนคนกลาง (Agent Middleman) ที่มีต่อตลาดอีก ส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดจำหน่ายสินค้าคือ การแจกจ่ายตัวสินค้า (Physical Distribution) การกระจายสินค้าเข้าสู่ตัวผู้บริโภค การเลือกใช้วิธีการขนส่ง (Transportation) ที่เหมาะสมในการช่วยผู้บริหารการตลาดจะต้องคำนึงว่าจะเลือกใช้สื่ออย่างใดถึงจะดีที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำและสินค้านั้นไปถึงลูกค้าทันเวลาขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการแจกจ่ายตัวสินค้าคือขั้นตอนของการจัดเก็บสินค้า (Storage) เพื่อรอการจำหน่ายให้ทันเวลาที่ผู้บริโภคต้องการ

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสารไปยังตลาดเป้าหมายการส่งเสริมการตลาดเป็นวิธีการที่จะบอกให้ลูกค้าทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการตลาดเพื่อบอกให้ลูกค้าทราบว่าผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในตลาด พยายามให้ลูกค้าซื้อและเตือนความทรงจำกับตัวผู้บริโภคส่งเสริมการตลาดจะต้องมีการศึกษาถึงกระบวนการติดต่อสื่อสาร (Communication Process) เพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับกับผู้ส่ง การส่งเสริมการตลาดมีเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยอยู่ 4 ชนิด ด้วยกันที่เรียกว่า ส่วนผสมของการส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) ได้แก่ การขายโดยใช้พนักงานขาย การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

4. การกำหนดราคา (Price) เมื่อธุรกิจได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมา รวมทั้งหาช่องทางจำหน่ายและวิธีการแจกจ่ายตัวสินค้าได้แล้ว สิ่งสำคัญที่ธุรกิจจะต้องดำเนินการต่อไปคือ กำหนดราคาที่เหมาะสมให้ผลิตภัณฑ์ที่นำไปเสนอขาย ก่อนที่จะกำหนดราคาสินค้าธุรกิจต้องมีเป้าหมายว่าจะตั้งราคาเพื่อต้องการกำไรหรือเพื่อขยายส่วนถือครองตลาด (Market Share) หรือเพื่อเป้าหมายอย่างอื่น อีกทั้งต้องมีการใช้กลยุทธ์ในการตั้งราคาที่จะทำให้เกิดการยอมรับจากตลาดเป้าหมาย และสู้กับคู่แข่งได้ในการแข่งขันในตลาด กลยุทธ์ราคาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่คู่แข่งนำมาใช้ได้ผลเร็วกว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น การลดราคาหรือตั้งราคาให้สูงสำหรับสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อแสดงภาพพจน์ที่ดี อาจใช้ผลทางจิตวิทยามาช่วยเสริมการตั้งราคา การตั้งราคาสินค้าอาจมีนโยบายการให้สินเชื่อ หรือนโยบายการให้ส่วนลดเงินสด ส่วนลดการค้า หรือส่วนลดปริมาณ นอกจากนี้ธุรกิจจะต้องคำนึงถึงกฎข้อบังคับทางกฎหมายที่จะมีผลกระทบต่อราคาด้วย

5. บุคคล (People) หรือ พนักงาน (Employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก (Selection) การฝึกอบรม (Training) การจูงใจ (Motivation) เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง พนักงานต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองลูกค้า มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัท

6. กระบวนการ (Process) เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็ว ละประทับใจลูกค้า

7. การสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence And Presentation) โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management (TQM)) เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า (Customer Value Proposition) ไม่ว่าจะเป็นด้านความสะอาด ความรวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

การศึกษาปัจจัยกระตุ้นทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 7 ประการ จะต้องเป็นการศึกษาตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิต จนกระทั่งสินค้าไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย (Final Consumer) จะต้องศึกษาความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้ง 7 ประการ เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ดีผ่านช่องทางจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ ขายในราคาที่เหมาะสมผล และมีวิธีการสื่อสารเพื่อเสนอขายสินค้า และปัจจัยกระตุ้นทั้ง 7 ประการนี้ จะเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

บริบทของกลุ่มสนุก (สกลนคร, นครพนม, มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

กลุ่มสนุก ประกอบด้วย 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์

1. จังหวัดสกลนคร

1.1 ประวัติความเป็นมา

สกลนคร เป็นเมืองพุทธศาสน์ พระธาตุห้าแห่ง แหล่งอารยธรรมสามพันปี ตามตำนานเล่าว่า เมืองหนองหานหลวงในอดีต หรือสกลนครในปัจจุบันนั้น สร้างขึ้นเมื่อ พุทธศตวรรษที่ 16 ในยุคที่ขอมมีอำนาจในดินแดนนี้ ต่อมาเมื่ออิทธิพลขอมเสื่อมลง เมืองหนองหานหลวงตกไปอยู่ในความปกครองของอาณาจักรล้านช้าง เรียกชื่อเมืองว่า “เมืองเชียงใหม่ หนองหาน” และเมื่อมาอยู่ในความปกครองของไทย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “เมืองสกลทวาปี” ต่อมาในปี พ.ศ. 2373 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เปลี่ยนชื่อจากเมืองสกลทวาปี เป็น “เมืองสกลนคร” ในปัจจุบัน จังหวัดสกลนครยังได้รับการขนานนามว่าเป็น “แอ่งธรรมะแห่งอีสาน” ดังเห็นหลักฐานได้จากวัดวาอารามเก่าแก่ที่มีอยู่มากมาย แสดงถึงความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่มีมาตั้งแต่ครั้งอดีต เป็นถิ่นกำเนิดและพำนักของอริยสงฆ์ที่สำคัญเป็นที่เคารพบูชาของชาวไทยหลายท่าน อาทิ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่เทสก์ เทสก์รังสี เป็นต้นจังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 647 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 9,605 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสกลนคร อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอกุดบาก อำเภอพรรณานิคม อำเภอวาริชภูมิ อำเภอส่องดาว อำเภอสว่าง แคนดิน อำเภอวานรนิวาส อำเภออากาศอำนวย อำเภอบ้านม่วง อำเภอพังโคน อำเภอคำตาก้า อำเภอนิคมน้ำอูน อำเภอเต่างอย อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอโพนนาแก้ว และอำเภอ ภูพาน

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย และจังหวัดนครพนม
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดนครพนม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 วัฒนธรรมประเพณี

1.3.1 เทศกาลแห่ดาวคริสต์มาส

หมู่บ้านท่าแร่ (ชุมชนคาทอลิก) ตั้งอยู่ริมหนองหาร ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรนับถือศาสนาคริสต์มากที่สุดในประเทศไทย เป็นชุมชนที่เก่าแก่อายุกว่า 100 ปี ชาวบ้านแทบทุกหลังคาเรือนนับถือศาสนาคริสต์ และยังเป็นที่ตั้งของอัครสังฆมณฑลท่าแร่ หนองแสง หรือสำนักมิสซังท่าแร่ฯ หมู่บ้านนี้มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมตารางหมากรุก คล้ายกับบ้านเมืองในแถบประเทศตะวันตก นอกจากนี้ยังมีบ้านเรือนสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศสที่งดงาม เรียงรายสองข้างทางในถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น ในทุก ๆ วันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี ชุมชนหมู่บ้านท่าแร่แห่งนี้จะจัดเทศกาลแห่ดาวคริสต์มาส โดยจัด “ขบวนแห่ดาวคริสต์มาส” ที่ อำเภอเมือง โดยเชื่อว่า “ดาว” เป็นสัญลักษณ์ของการเสด็จลงมาประสูติบน โลกมนุษย์ของพระเยซู ขบวนรถจะตกแต่ง ด้วยดาวขนาดใหญ่ ประดับประดาด้วยดวงไฟวิทยาศาสตร์หลากสีกันอย่างสวยงาม และจะสื่อถึงเรื่องราว การประสูติของพระเยซู ในทุกปีจะมีรถดาวเข้าร่วมขบวนประมาณ 200 คัน ชาวบ้านก็จะตกแต่ง โคมไฟรูปดาวไว้ที่หน้าบ้าน จากนั้นเป็นการเฉลิมฉลองในหมู่ชาวคริสต์

1.3.2 รำมวยโบราณ

เป็นการต่อสู้ของนักมวยโบราณ มีลักษณะพิเศษคือ การใช้ฝ่ามือตบ หรือ ตีแทนการใช้หมัด แล้วถอยออกมาอย่างรวดเร็ว ไม่นิยมคลุมวงใน เมื่อถอยออกมาแล้วนักมวยจะ ร่ายรำไปมาเพื่อหาโอกาสและจังหวะที่จะรุกเข้าอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามผลอดตัว เทคนิค ในการรุกรการถอย การตอบโต้ของนักมวยโบราณมีหลายแบบ และถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องฝึกหัด การแสดงรำมวยโบราณจะเห็นได้ในขบวนแห่งานประเพณีของจังหวัด

1.3.3 งานเที่ยวหนองหาน ชมภูพานเผ่าไทย ชิมข้าวหอมใหม่ไทสกล

เป็นงานประจำปีของจังหวัดสกลนคร ที่จัดขึ้นหลังจากที่ได้มีการจัดงานฉลองเมืองสกลนคร 150 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2531 โดยกำหนดจัดงานขึ้นในวันเสาร์สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคมของทุกปี มีกำหนดปีละ 7 วัน บริเวณศาลากลางจังหวัดสกลนครในวันเสาร์ซึ่งเป็นวันเปิดงานจะมีการแสดงขบวนแห่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ไทย (ภูไท) ไส้ ย้อ ไย้ กะเลิง กะตาก ลาว ฉวน และจีน เป็นต้น นอกจากนี้ในแต่ละวันจะมี กิจกรรมประกอบงานต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น การประกวดนางสาวสกลนคร การออกร้านแสดงนิทรรศการของส่วนราชการต่าง ๆ การประกวดศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน การจัดพาแลง การแสดงมหรสพต่าง ๆ การออกร้านกาชาด การจำหน่ายสินค้าราคาถูกของร้านค้า เอกชน เป็นต้น

1.3.4 ประเพณีการแข่งขันเรือ

จัดขึ้นร่วมกับงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งในเทศกาลออกพรรษา ในวันขึ้น 12-13 ค่ำ เดือน 11 ในน่านน้ำหนองหาร ซึ่งจัดเป็นประเพณีมาช้านานเป็นร่องน้ำสำหรับแข่งเรือมีอยู่ 2 แห่ง คือ หน้าสระพังทอง ทางทิศตะวันออก และท่านางอาบ บ้านท่าวัด

1.3.5 งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง

ปราสาทผึ้ง และแข่งเรือจังหวัดสกลนคร จัดต่อเนื่องกับการจัดประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม จัดขึ้นในช่วงออกพรรษา ระหว่างวันขึ้น 12-15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ในตอนกลางคืนของวันขึ้น 13 ค่ำ ก่อนวันทำการแห่ขบวนปราสาทผึ้ง ชาวคุ้มต่าง ๆ จะนำปราสาทผึ้งของตนที่ตกแต่งอย่างสวยงามประดับโคมไฟหลากสีมาตั้งประกวดแข่งขันกัน ณ สนามมิ่งเมือง

เพื่อให้ประชาชนได้ชมความสวยงามอย่างใกล้ชิด สำหรับวันขึ้น 14 ค่ำ จะเป็นวันแห่ขบวนปราสาทผึ้งที่ตกแต่งอย่างวิจิตรสวยงามของคุ้มวัดต่าง ๆ แห่ไปตามถนนในเขตเทศบาลไปสู่วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารปราสาทผึ้งแต่ละขบวนจะนำมาตั้งไว้เป็นพุทธบูชา ณ บริเวณวัดพระธาตุเชิงชุม ด้วยความศรัทธาของชาวอีสานที่เชื่อว่าเป็นเทศกาลออกพรรษาพระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อมาโปรด เวไนยสัตว์ในโลกมนุษย์ให้พ้นทุกข์

1.3.6 งานแข่งผีโขน

เป็นงานประเพณีของชาวบ้านไฮหย่อง ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ในงานจะมีขบวนของชาวบ้านแต่งชุดผีประเภทต่าง ๆ จำนวนมากแห่ไปตามถนนในหมู่บ้านตามขบวนแห่พระเวสไปยังวัดไฮหย่องเพื่อทำบุญอุทิศกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ มีการแสดงท่ารำต่าง ๆ ของผีเป็นที่ครึกครื้น การคมนาคมสะดวก ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 48 กิโลเมตร

1.3.7 งานเทศกาลโล้รำลึก

เป็นงานประจำปีของชาวโล้ จัดขึ้นในวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ณ บริเวณที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ การแสดงโล้ทั้งบั้ง จะเริ่มในตอนสายของวันขึ้น 4 ค่ำ ตามประเพณีความเชื่อที่สืบทอดมาแต่อดีต เป็นการแสดงพิธียา (เชิญวิญญาณเข้าทรงคนป่วยลงสนามหรือแข่งสนาม) และพิธีเจียสการรวมเข้ากันเพื่อให้เกิดรูปขบวนที่สวยงามเป็นจังหวะสอดคล้องกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ตีตีตีเป่าเข้ากับท่วงท่ารำของสาวโล้ ที่มาร่วมแสดงเป็นจำนวนมาก ชาวโล้ถือว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ในบริเวณงานจะมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านนานาชนิดให้แก่ผู้ไปเที่ยวชมใน ราคาถูก การคมนาคมสะดวก รถยนต์เข้าถึงบริเวณงาน ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 40 กิโลเมตร

1.4 สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร

1.4.1 ศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม อยู่ในท้องที่บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ เดินทางไปตามเส้นทางสายสกลนคร-อุดรธานี ทางหลวงหมายเลข 22 ระยะทาง 84 กิโลเมตร ถึงอำเภอสว่างแดนดิน แยกขวาเข้าเส้นทางหมายเลข 2091 และแยกซ้ายเข้าเส้นทางหมายเลข 2280 เป็นเส้นทางสู่อำเภอเจริญศิลป์ ไปอีกประมาณ 23 กิโลเมตร การเดินทางสะดวกมาก ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขามที่เป็นแหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลักไม้ การทอผ้าไหม มีห้องแสดงการปั้นเขียนสี แสดงผลิตภัณฑ์ ฝีมือในการผลิตออกแบบสวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่ชื่นชอบของผู้ที่นิยมใช้ของไทย ผลิตภัณฑ์จากศูนย์ได้นำมาจัดแสดงให้ชม และจำหน่ายในงานนิทรรศการที่เกี่ยวกับสินค้าของที่ระลึกประจำจังหวัด รวมทั้งงานออกร้านในเทศกาลต่าง ๆ ในต่างจังหวัด และในกรุงเทพฯ เปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา 08.00-16.30 น. ทุกวันอังคาร- วันเสาร์

1.4.2 หมู่บ้านท่าแร่ (ชุมชนคาทอลิก) ตั้งอยู่ริมหนองหาร บนทางหลวง หมายเลข 22 (สกลนคร-นครพนม) ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ 21 กิโลเมตร หมู่บ้านท่าแร่ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรนับถือศาสนาคริสต์มากที่สุดในประเทศไทย เป็นชุมชนที่เก่าแก่อายุกว่า 100 ปี ชาวบ้านแทบทุกหลังคาเรือนนับถือศาสนาคริสต์ ในอดีตประมาณปี พ.ศ.2427 ประชากรชาวท่าแร่เป็นคริสตชน อพยพมาจากประเทศเวียดนาม ประมาณ 40 คน อาศัยอยู่ในตัวเมืองสกลนคร และมีบาทหลวงเกโก (มิชชันนารีชาวฝรั่งเศส) เป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่ แต่เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น กอปรกับมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน จึงได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้าน ท่าแร่ ซึ่งเต็มไปด้วยป่าไม้มีหินลูกรังทั่วไป และคนพื้นเมืองเรียก “หินแ่” และยังเป็นที่ตั้งของ อัครสังฆมณฑล ท่าแร่ หนองแสง หรือสำนักมิสซังท่าแร่ฯ หมู่บ้านนี้มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมตารางหมากรุก คล้ายกับบ้านเมืองในแถบประเทศตะวันตก นอกจากนี้ยังมีบ้านเรือนสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศสที่งดงามเรียงรายสองข้างทางในถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในทุกๆ วันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี ชุมชนแห่งนี้จะจัดเทศกาลแห่ดาวคริสต์มาส โดยจัด “ขบวนแห่ดาวคริสต์มาส” ที่อำเภอเมือง โดยเชื่อว่า “ดาว” เป็นสัญลักษณ์ของการเสด็จลงมาประสูติบนโลกมนุษย์ของพระเยซู ขบวนรถจะตกแต่ง ด้วยดาวขนาดใหญ่ประดับประดาด้วยดวงไฟวิทยาศาสตร์หลากสีกันอย่าง สวยงาม และจะสื่อถึง เรื่องราวการประสูติของพระเยซู ในทุกปีจะมีรถดาวเข้าร่วมขบวนประมาณ 200 คัน ชาวบ้านก็จะตกแต่งโคมไฟรูปดาวไว้ที่หน้าบ้าน จากนั้นเป็นการเฉลิมฉลองในหมู่ชาวคริสต์ มีการร้องเพลงประสานเสียง การประกวดร้องเพลงคริสต์มาส มีการจำหน่ายสินค้าและมีมหรสพ ทั้งคืน

1.4.3 โคว้งปั้งจู เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 213 (สกลนคร-กาฬสินธุ์) ช่วงที่ผ่านเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เป็นทางที่คดเคี้ยวบนเนินเขาเหมือนงูเลื้อย ริมทางมีหลักกิโลเมตรยักษ์เป็นที่สังเกต และมีน้ำตกในบริเวณนี้หลายแห่งที่น่าเที่ยวชม อาทิ น้ำตกเหวน้ำชันธุ์ชัย น้ำตกสามหลั่น น้ำตกสาวไห้

1.4.4 วัดใต้ต้นลาน อยู่ที่ตำบลไร่หลักทอง เส้นทางสายพนัสนิคม-ฉะเชิงเทรา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2448 มีสถาปัตยกรรมฝีมือช่างท้องถิ่นที่น่าสนใจ ทั้งศาลาการเปรียญไม้เก่าแก่เสาหางส์คู่ และ ปูนปั้นรูปยักษ์หน้าอุโบสถ พื้นอุโบสถปูด้วยกระเบื้องกึ่งใสเก่าแก่ของจีน และมีหอไตรกลางน้ำสร้างด้วยไม้สัก

1.4.5 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลเสม็ด อยู่บนถนนเลียบป่าชายเลน จากถนนสุขุมวิท เลี้ยวขวาที่แยกคีรีจนถึงถนนเลียบป่าชายเลนแล้วเลี้ยวซ้าย จะอยู่ตรงข้ามกับสำนักงานป่าไม้จังหวัดชลบุรี โดยศูนย์ฯ แห่งนี้ ทางสำนักงานป่าไม้จังหวัดชลบุรี จัดสร้างขึ้น มีทางเดินศึกษาธรรมชาติเป็นสะพานไม้ยาว 2,300 เมตร และได้จัดทำสวนสุขภาพบริเวณด้านหน้าของศูนย์ฯ อัตราค่าเข้าชม

ผู้ใหญ่ 10 บาท เด็ก 5 บาท ค่าวิทยากรชั่วโมงละ 100 บาท ต่อวิทยากร 1 ท่าน เปิดบริการทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 8.30-18.30 น.

1.4.6 อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก ครอบคลุมพื้นที่ในส่วนของอำเภอส่องดาว อำเภวาริชภูมิ อำเภอนิคมน้ำอูน อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร อำเภอสามหมอก จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสมเด็จ อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ 261,875 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาภูพาน ภูเขาที่สูงที่สุดคือ ภูอ่างสอ สภาพป่าเป็นป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ไม้หลายชนิด และสมุนไพรชนิดต่าง ๆ สัตว์ป่าที่พบเห็นได้แก่ หมูป่า เก้ง กระซัง นกชนิดต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวบนยอดภูผาเหล็กโดยเฉพาะบริเวณหน้าผาต่าง ๆ หอส่องดาว สามารถใช้รถยนต์ขึ้นไปตามถนน รพช. จากที่ทำการอุทยานฯ ถึงหอส่องดาวระยะทาง 5.5 กิโลเมตร และใช้เส้นทางเดินเท้าสู่จุดท่องเที่ยว สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอุทยานฯ ได้แก่

1.4.6.1 ผาสุริยันต์ เป็นหน้าผาสูงอยู่บนยอดเขาสูงสุดของภูผาเหล็ก เป็นจุดชมวิวยุคใหม่ที่สวยงาม และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นในยามเช้า

1.4.6.2 ผาดงก้อ เป็นหน้าผาสูงอยู่บนยอดภูผาเหล็กอันเป็นยอดสูงสุดของเทือกเขาภูพาน มีก้อนหินขนาดใหญ่วางพาดอยู่ริมหน้าผาที่ดูเหมือนจะหล่นลงไปข้างล่าง หากยืนบนภูเขา แห่งนี้จะมองเห็นทิวเขาอันสลับซับซ้อนของภูพาน และมองเห็นภูผาหัก ภูไม้ ภูซากลาก อยู่ในเขตอำเภอวังสามหมอ ของจังหวัดอุดรธานี

1.4.6.3 ผาน้ำใจัก เป็นหน้าผาสูงที่อยู่ยอดภูผาเหล็ก สามารถมองเห็นอ่างเก็บน้ำห้วยหวด และมองเห็นวิวทิวทัศน์ของจังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่นได้

1.4.6.4 ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ผาผักหวาน อยู่ที่บ้านภูตะคาม ตำบลท่าศิลา ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ 18 กิโลเมตร เป็นภาพเขียนโบราณ มีอายุประมาณ 3,600 ปี อยู่บนก้อนหินใหญ่เป็นภาพลักษณะคล้ายผู้หญิงยืนเรียงกันเป็นแถวโดยใช้มือเกาะไหล่กัน

1.4.6.5 ลานอุทยานสวรรค์ เป็นบริเวณที่ราบบนยอดภูผาเหล็ก มีเนื้อที่ประมาณ 1,550 ไร่ มีสภาพเป็นทุ่งป่าละเมาะ เขา และโขดหิน สลับกับทุ่งหญ้า กล้วยสว่นประดิมธุ์ มีดอกไม้ป่าขึ้น มากมาย เช่น สารคอย เอนอ้า ดาวเรืองภูม่วง กล้วยข้าวกำ กระดุมเงิน ดุสิตา ฯลฯ

1.4.6.6 สุสานไดโนเสาร์ ตั้งอยู่บริเวณกลางเขาภูผาเหล็ก อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร และบริเวณชายป่าภูพาน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นกระดูกสัตว์ที่กลายเป็นหินมีอายุหลายล้านปีทับถมกันจำนวนมาก บางส่วนยังฝังอยู่ในหินและดิน บางแห่งเป็นฟอสซิลของพืช เช่น ไม้กลายเป็นหิน

1.4.6.7 หอส่องดาว ตั้งอยู่บนยอดภูผาเหล็กมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 700 เมตร สามารถมองเห็นทัศนียภาพได้รอบด้าน หอส่องดาวจึงเป็นที่สำหรับศึกษา

ดวงดาวในเวลากลางคืน สามารถชมปรากฏการณ์ฝนดาวตกได้ชัดเจนมาก

1.4.6.8 ภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ผาผึกหวาน อยู่ที่บ้านภูตะคาม ตำบลท่าศิลา ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ 18 กิโลเมตร เป็นภาพเขียนโบราณ มีอายุประมาณ 3,600 ปี อยู่บนก้อนหินใหญ่เป็นภาพลักษณะคล้ายผู้หญิงยืนเรียงกันเป็นแถวโดยใช้มือเกาะไหล่กัน

สถานที่พัก ทางอุทยานฯ มีบริการ บ้านพัก ไว้บริการนักท่องเที่ยว และในกรณีที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเองเสียค่าพื้นที่ 30 บาท/คน/คืน สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก บ้านท่าวีด ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร 47190 หรือสอบถามข้อมูลที่พักเพิ่มเติมได้ที่ สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช เขตบางเขน กรุงเทพฯ โทร. 0 2562 0760 www.dnp.go.th

การเดินทาง ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร คล้อยมาทางจังหวัดอุดรธานี เส้นทางที่สะดวกที่สุดที่จะเข้าสู่พื้นที่ คือ เริ่มจากจังหวัดอุดรธานี ใช้เส้นทางจังหวัดอุดรธานี-สกลนคร มาตามเส้นทางหลวงหมายเลข 22 จนถึงทางแยกหลักกิโลเมตรที่ 95 ให้เลี้ยวขวาไปตามถนน รพช. สายบ้านด้าย-คอนสั่มโสง ถึงทางแยกบ้านโพนสว่าง หลักกิโลเมตรที่ 17 ให้เลี้ยวขวาไปตามถนน รพช. สายบ้านโพนสว่าง-ภูผาเหล็ก อีก 6 กิโลเมตร ก็จะถึงที่ทำการอุทยานฯ

1.4.7 ปราสาทบ้านพันนา

ตั้งอยู่ที่บ้านพันนา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 70 กิโลเมตร ในเส้นทางสายสกลนคร-อุดรธานี ลักษณะของปราสาทมีขดเดี่ยว ฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้า สร้างด้วยศิลาแลง บริเวณใกล้กับตัวปราสาทมีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อด้วยศิลาแลงเป็นชั้น ๆ มีน้ำขังตลอดปี เชื่อว่าสร้างสมัยเดียวกับปราสาทพระธาตุภูเพ็ก ปราสาทบางส่วนยังคงสภาพสมบูรณ์

1.4.8 ถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์ (ถ้ำพระทอง หรือ ภูผาทอง)

ตั้งอยู่ที่ตำบลค้อเขียว ห่างจากที่ว่าการอำเภอวาริชภูมิประมาณ 9 กิโลเมตร บริเวณถ้ำมีลักษณะน่าพิงหินมาดัดแปลงก่อสร้างเพิ่มเติมเป็นศาลาการเปรียญ บริเวณใกล้ถ้ำมีหินธรรมชาติรูปร่างแปลก ๆ มากมาย

1.4.9 ภูอ่างศอ

อยู่ที่ตำบลคำบ่อ ห่างจากศูนย์ราชการ 18 กิโลเมตร เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบตั้งแคมป์เป็นหมู่คณะ โดยเฉพาะในฤดูหนาวนั้นมีความงามไม่แพ้ภูกระดึง

2. จังหวัดนครพนม

2.1 ประวัติความเป็นมา

นครพนม เมืองนครแห่งอีสาน ดินแดนสองฝั่งแม่น้ำโขงแถบนี้ เดิมทีเป็นที่ตั้งของอาณาจักรศรีโคตรบูร ตัวเมืองตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของลำน้ำโขง(ฝั่งลาว) บริเวณทางใต้ปากเซบั้งไฟ

ตรงข้ามกับพระธาตุพนมในปัจจุบัน ตามประวัติเล่ากันว่าเมื่อพญานันทเสนผู้ครองศรีโคตรบูร สวรรคต เสนาอำมาตย์และประชาชนต่างก็เห็นว่าบ้านเมืองเกิดเภทภัยหลายครั้ง ควรที่จะย้ายไปสร้างเมืองใหม่อยู่ตรงข้ามกัน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีป่าไม้รวกขึ้นอยู่เป็นดงจึงได้เรียกชื่อเมืองใหม่นี้ว่า “มรุกขนคร” หมายถึงเมืองที่อยู่ในดงไม้รวก มรุกขนครในสมัยพญาสุมิตรธรรมเมื่อ พ.ศ. 500 นั้น รุ่งเรืองมาก มีเมืองขึ้นมากมายและมีการบูรณะพระธาตุพนมขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย โดยการก่อพระลาน อุบมุงชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 แล้วสร้างกำแพงล้อมรอบ มีงานสมโภชใหญ่โต หลังจากพญาสุมิตรธรรมแล้วก็มีผู้ครองนครต่อมาอีก 2 พระองค์ แต่ก็เกิดมีเหตุอาเพศแก่อาณาจักรศรีโคตรบูร จนกลายเป็นเมืองร้าง กระทั่งถึง พ.ศ. 1800 เจ้าศรีโคตรบูรได้สร้างเมืองมรุกขนครขึ้นใหม่ได้เมืองท่าแขก บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ใน พ.ศ. 2057 ผู้ครองเมืองมรุกขนครคือพระเจ้านครหลวงพิชิตทศพิศ ราชธานีศรีโคตรบูรหลวง ได้เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่กลายเป็น “เมืองศรีโคตรบูร” ตรงตามชื่ออาณาจักรดั้งเดิม ในยุคสมัยนี้ยังได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระธาตุพนมอีกด้วย ต่อมา พ.ศ. 2280 พระธรรมราชา เจ้าเมืองศรีโคตรบูรองค์สุดท้ายได้ย้ายเมืองมาตั้งบนฝั่งขวา (ฝั่งไทย) เยื้องเมืองเก่าขึ้นไปทางเหนือ แล้วให้ชื่อว่า “เมืองนคร” ซึ่งก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าจะมีการโยกย้ายอีกหลายครั้ง ดังเช่น พ.ศ. 2321 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ได้มีการย้ายเมืองอีกครั้งไปตั้งที่บ้านหนองจันทร์ ห่างขึ้นไปทางทิศเหนือ 52 กิโลเมตร จนถึงสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2333 เมื่อผู้ครองเมืองนครถึงแก่พิราลัย เมืองนครก็ได้ขอขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร โดยรัชกาลที่ 1 พระราชทานนามให้ใหม่ว่า “นครพนม” ซึ่งนครพนมนั้นมีชื่อสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองลูกหลวงมาก่อนและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์จึงได้ใช้คำว่า “นคร” ส่วนคำว่า “พนม” ก็มาจากพระธาตุพนมปูชนียสถานที่อยู่คู่บ้าน คู่เมืองมาช้านาน บ้างก็ว่ามรุกขนครเดิมที่อยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตั้งอยู่ในบริเวณที่มีภูเขาสลับ ซับซ้อนจึงนำคำว่า “พนม” ซึ่งแปลว่าภูเขามาใช้ ส่วนคำว่า “นคร” ก็เป็นการดำรงชื่อเมืองไว้คือเมือง มรุกขนคร นครพนมจึงหมายถึง “เมืองแห่งภูเขา” นั่นเอง

จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ประมาณ 5,512.668 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 740 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองนครพนม ชาติพนม นาแก ท่าอุเทน เรณูนคร บ้านแพง ปลาปาก ศรีสงคราม นาหว้า โพนสวรรค์ นาทม และกิ่งอำเภอวังยาง

2.2 วัฒนธรรมประเพณี

2.2.1 การแข่งเรือ (สว่างเรือ)

การแข่งเรือ (สว่างเรือ) เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน โดยจัดขึ้นระหว่างงานบุญออกพรรษา มีความมุ่งหมายให้ชาวบ้านได้สนุกสนานร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคี ความเสียสละ และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนชาวลาวและชาวไทย จัดขึ้นใน

ลำน้ำโขง มีระยะทางแข่งขัน 3 กิโลเมตร มีร่องน้ำที่ไหลเชี่ยวากลำบากมากในการแข่งขัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ชนะคือผู้เก่งที่สุดในแถบลุ่มน้ำโขง

2.2.2 การไหลเรือไฟ

การไหลเรือไฟ (เฮือไฟ) จัดขึ้นในวันออกพรรษา คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 การไหลเรือไฟถือเป็นการบูชาพระพุทธเจ้าในวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาจากเทวโลก หลังจากที่พระพุทธองค์ได้เสด็จขึ้นไปจำพรรษาที่ดาวดึงษ์ เพื่อแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดา เมื่อออกพรรษาแล้วพระพุทธเจ้าก็เสด็จลงมาสู่มนุษย์โลก โดยบันไดทิพย์ทั้ง 3 วันนี้เรียกว่า “วันพระเจ้าโปรดโลก” พระองค์เสด็จมา ณ เมืองสังกัสสะ สถานที่นั้นเรียกว่า “อจลเจตีย์” (อ่านว่า อะ-จะ-ละ-เจ-ติ) ทวยเทพทั้งหลายส่งเสด็จ มวลมนุษย์ทั้งหลายรับเสด็จด้วยเครื่องสักการะบูชา มโหฬาร การไหลเรือไฟก็คือการสักการะบูชาอย่างหนึ่งในวันนั้น และได้ทำเป็นประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังมีตำนานการไหลเรือไฟที่แตกต่างกันก็ถือว่าทำให้ได้รับอานิสงฆ์เหมือนกัน เดิมเรือไฟทำด้วยท่อนกล้วยหรือไม้ไผ่ต่อเป็นลำเรือยาวประมาณ 5-6 วา ข้างในบรรจุไว้ด้วยขนม ข้าวต้มมัด หรือสิ่งของที่ต้องการจะบริจาคทาน ข้างนอกเรือมีดอกไม้ ธูป เทียน ตะเกียงจี๋ได้ สำหรับจุดให้สว่างไสวก่อนจะปล่อยเรือไฟ ปัจจุบันมีการจัดทำเรือไฟเป็นรูปแบบต่างๆ ที่ขนาดใหญ่โตขึ้น มีวิธีการประดับตกแต่งให้วิจิตรตระการตามากยิ่งขึ้น เมื่อปล่อยเรือไฟเหล่านี้ลงกลางลำน้ำโขงภายหลังการจุดไฟให้ลุกโชติช่วงจะเป็นภาพที่งดงามติดตาติดใจผู้พบเห็นไปตราบนานเท่านาน ไม่มีที่ไหนๆ ในประเทศไทยจะยิ่งใหญ่เหมือนที่จังหวัดนครพนม

3. จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ประวัติความเป็นมา

กาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 โดยท้าวโสมพะมิตร ได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำป่าว เรียกว่า “บ้านแก่งสำโรง” แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” หรือ “เมืองน้ำคำ” ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล “กาฬ” แปลว่า “ดำ” “สินธุ์” แปลว่า “น้ำ” กาฬสินธุ์จึงแปลว่า “น้ำดำ” ทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น “พระยาชัยสุนทร” ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรกกาฬสินธุ์อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 519 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอ

ยางตลาด อำเภอกมลาไสย อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอท่าคันโท อำเภอเขาวง อำเภอห้วยเม็ก อำเภอคำม่วง อำเภอหนองกงศรี อำเภอนามน อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอร่องคำ กิ่งอำเภอสามชัย กิ่งอำเภอนาคู กิ่งอำเภอคอนจัน และกิ่งอำเภอน้อยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 7,055.07 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศตอนบนเป็นภูเขาตามแนวเทือกเขาภูพาน ตอนกลางเป็นเนินเขาสลับ ป่าโปร่ง

3.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี สกลนคร
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด มุกดาหาร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น และอุดรธานี

3.3 วัฒนธรรมประเพณี

3.3.1 งานมหรหรรมิวจิตรแพรวาราชนิแห่งใหม่

จัดขึ้นประมาณวันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปีจัดขึ้นประมาณวันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปี ณ โรงแรมริมป่า เพื่อเป็นการเทอดพระเกียรติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้ทรงโปรดเกล้าฯ สนับสนุนส่งเสริมและรับงานการทอผ้าไหมแพรวาของชาวผู้ไทยเข้าไว้ใน โครงการศิลปาชีพในพระบรมราชินูปถัมภ์ จนทำให้เป็นที่ รู้จักแพร่หลายทั่วไปตลอดจนเป็นการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชาวผู้ไทยอีกด้วย

3.3.2 งานมหรหรรมิโปงลาง แพรวา และกาชาด จังหวัดกาฬสินธุ์

จัดขึ้นปลายเดือนกุมภาพันธ์ จัดขึ้นปลายเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด ภายในงานจะประกอบด้วยขบวนแห่ของแต่ละอำเภอ ตกแต่งขบวนเป็นรูปเครื่องดนตรีโปงลางขนาดยักษ์ แต่งกายชุดพื้นเมือง แข่งขันสาวคิดไหว และจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองต่างๆ

3.4 สถานที่ท่องเที่ยว จังหวัดกาฬสินธุ์

3.4.1 วนอุทยานภูแฝก (แหล่งรอยเท้าไดโนเสาร์) อำเภอกิ่งนาเกลือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่หมู่ 6 บ้านน้ำคำ ตำบลภูแล่นช้าง ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับเนินเขาไม่สูงนัก สภาพป่าเป็นป่าเต็งรังมีพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้มะค่าโมง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่ และมีสัตว์ป่าที่พบเห็น ได้ง่าย

3.4.2 เขื่อนลำปาว เป็นเขื่อนดินซึ่งสร้างปิดกั้นลำน้ำปาว และห้วยยาง มีบริเวณเขตติดต่อระหว่างตำบลลำปาวอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกงศรี และตำบลเวือ อำเภอยางตลาด ตามเส้นทางหมายเลข 209 ทางหลวงสายกาฬสินธุ์-มหาสารคาม ตรงหลักกิโลเมตรที่ 10 แยกขวามือเข้าเขื่อนลำปาวตามถนนลาดยาง 26 กิโลเมตร เป็นเขื่อนดินสูง

จากท้องน้ำ 33 เมตร ล้นเขื่อนยาว 7.8 เมตร กว้าง 8 เมตร เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2506 สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2511 เพื่อปิดกั้นลำน้ำป่าวและ ห้วยยางที่บ้านหนองสองห้อง ตำบลลำปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำแผ่ทางด้านเหนือเขื่อน จึงได้ขุดร่องเชื่อมระหว่างอ่างทั้งสองเก็บน้ำได้ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร สร้างขึ้นเพื่อบรรเทาอุทกภัยและเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้แก่ หาดดอกเกด ซึ่งเปรียบเสมือนสวรรค์ชายหาดของคนอีสาน

3.4.3 เมืองฟ้าแดดสงยาง ตั้งอยู่ที่บ้านเสมา ตำบลหนองเป่ง ห่างจากตัวจังหวัด 19 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 214 (กาฬสินธุ์-ร้อยเอ็ด) ระยะทาง 13 กิโลเมตร ถึงอำเภอกมลาไสย เลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข 2367 ระยะทาง 6 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าซอยอีกประมาณ 400 เมตร เมืองฟ้าแดดสงยางหรือที่เรียกพื้นเป็นฟ้าแดดสงยาง บางแห่งเรียกเมืองเสมา เนื่องจากแผนผังของเมืองมีรูปร่างคล้ายใบเสมา เป็นเมืองโบราณที่มีคันดินล้อมรอบ 2 ชั้น ความยาวของคันดินโดยรอบประมาณ 5 กิโลเมตร คูน้ำจะอยู่ตรงกลางคันดินทั้งสอง จากหลักฐานโบราณคดีที่ค้นพบ ทำให้ทราบว่ามีการอยู่อาศัยภายในเมืองมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แล้วได้เจริญรุ่งเรืองมากขึ้นในสมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 ดังหลักฐานทางพุทธศาสนาที่ปรากฏโดยทั่วไปทั้งภายในและ นอกเมือง เช่น ใบเสมาหินทราย จำหลักภาพเรื่องชาดก และพุทธประวัติจำนวนมาก บางส่วนเก็บไว้ที่วัดโพธิ์ชัยเสมารามซึ่งอยู่ภายในเมือง บางแห่งอยู่ในตำแหน่งดั้งเดิมที่พบ และบางส่วนก็นำไปเก็บรักษาและจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น นอกจากนี้ยังมีซากศาสนสถานกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปภายในเมืองและนอกเมือง เช่นพระธาตุยาคู และกลุ่มเจดีย์บริเวณศาสนสถานทีโนนวัดสูง โนนฟ้าหยาด และโนนฟ้าแดด กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเมืองฟ้าแดดสงยางเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2479

3.4.4 พระธาตุยาคู หรือพระธาตุใหญ่ เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในเมืองฟ้าแดดสงยาง ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมก่อด้วยอิฐปรากฏการก่อสร้าง 3 สมัยด้วยกันคือ ส่วนฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม มีบันไดทางขึ้น 4 ทิศ มีปูนปั้นประดับสร้างในสมัยทวารวดี ถัดขึ้นมาเป็นฐานรูปแปดเหลี่ยมซึ่งสร้างขึ้นบนฐานเดิมเป็นรูปแบบเจดีย์ในสมัยอยุธยา ส่วนองค์ระฆังและส่วนยอดสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ รอบ ๆ องค์พระธาตุพบใบเสมาแกะสลักภาพนูนต่ำเรื่องพุทธประวัติ ชาวบ้านเชื่อกันว่าในองค์พระธาตุบรรจุอัฐิของพระเถระผู้ใหญ่ที่ชาวเมืองเคารพนับถือ สังเกตได้จากเมื่อเมืองเชียงโสมชนะสงคราม ได้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างในเมืองฟ้าแดดแต่ไม่ได้ทำลายพระธาตุยาคู จึงเป็นโบราณสถานที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ชาวบ้านจะจัดให้มีงานประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประจำทุกปีในเดือนพฤษภาคม เพื่อเป็นการขอฝนและความร่มเย็นให้กับหมู่บ้าน

3.4.5 วนอุทยานภูแฝก (แหล่งรอยเท้าไดโนเสาร์) ตั้งอยู่หมู่ 6 บ้านน้ำคำ ตำบลภูแล่นช้าง ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับเนินเขาไม่สูงนัก สภาพป่าเป็นป่าเต็งรังมีพันธุ์ไม้

ชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้มะค่าโมง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่ และมีสัตว์ป่าที่พบเห็นได้ง่าย เช่น กระรอก กระแต อีเห็น กระต่ายป่า เป็นต้น เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เด็กหญิงสองคนพร้อมด้วย ผู้ปกครองไปทานข้าวในวันหยุด ได้พบรอยเท้าประหลาดกลางลานหินลำห้วยแห้งคู้ เจริงเขาภูแฝก บริเวณเทือกเขาภูพาน หลังจากนั้นได้แจ้งให้ เจ้าหน้าที่ที่นครศรีธรรมราชพร้อมด้วยส่วนราชการ และ เอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้เดินทางไปสำรวจจึงพบว่าเป็นรอยเท้าไดโนเสาร์ ประเภทเทอร์โรพอด 7 รอย จัดอยู่ในกลุ่มคาร์โนซอร์ชนิดกินเนื้อ อายุประมาณ 140 ล้านปี ปัจจุบันนั้นเห็นชัดเจนเพียง 4 รอย

การเดินทาง จากอำเภอเมือง ใช้เส้นทางไปอำเภอสมเด็จ(ทางหลวงหมายเลข 213) ถึงอำเภอสมเด็จเลี้ยวขวาเข้าเส้นทางไปอำเภอกุฉินารายณ์ (ทางหลวงหมายเลข 2042) ประมาณ 20 กิโลเมตร ถึงอำเภอห้วยผึ้ง เลี้ยวซ้ายไปกิ่งอำเภอนาคู (ทางหลวงหมายเลข 2101) ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าวนอุทยานภูแฝกประมาณ 4.7 กิโลเมตร

3.4.6 วัดศรีบุญเรือง (วัดเหนือ) เป็นวัดเก่าแก่ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์แห่งหนึ่ง ซึ่งมีเสมาจำหลักเมืองฟ้าแดดสูงยางจำนวนหนึ่งเก็บรักษาไว้ โดยปักไว้รอบพระอุโบสถหลักเสมาจำหลัก ที่สวยงามคือ หลักที่จำหลักเป็นรูปเทวดาหะอยู่เหนือปราสาททำเป็นซุ้มเรือนแก้ว (ศิลปะแบบทวารวดี) ซ้อนกันเป็น 2 ชั้น ล่างสุดมีรูปกษัตริย์ พระมเหสี และพระโอรส

3.4.7 อนุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร (ท้าวโสมพะมิตร) ตั้งอยู่หน้าที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอนุสาวรีย์หล่อด้วยสัมฤทธิ์เท่าตัวจริงยืนบนแท่นมือขวาถือกาน้ำ มือซ้ายถือดาบอาญาสิทธิ์ ชาวกาฬสินธุ์ทุกหมู่เหล่าได้สละทรัพย์ก่อสร้างอนุสาวรีย์ เพื่อเป็นการแสดงกตเวทิตาต่อผู้ให้กำเนิดเมืองกาฬสินธุ์

3.4.8 พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว ตั้งอยู่ที่เชิงภูกุ่มข้าว อำเภอสหัสขันธ์ สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางกาฬสินธุ์-สหัสขันธ์ (ทางหลวง 227) ประมาณ 28 กิโลเมตร (ก่อนถึงสหัสขันธ์ 2 กิโลเมตร) มีทางแยกขวาไปวัดสักวันอีก 1 กิโลเมตร วัดนี้เป็นสถานที่ค้นพบกระดูกไดโนเสาร์จำนวนมาก โดยซากกระดูกบางส่วนได้นำมาจัดแสดงที่ศาลาวัด มีการจัดนิทรรศการแสดงความเป็นมาของการเกิดไดโนเสาร์ยุคต่างๆ รวมทั้งรูปภาพการขุดค้นพบซากกระดูกเหล่านี้ นอกจากนั้น ห่างจากศาลาวัดไปประมาณ 100 เมตร มีโครงกระดูกไดโนเสาร์ฝังอยู่ในพื้นดินบริเวณเชิงเขา ได้รับการขุดแต่งโดย เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณีเป็นซากกระดูกไดโนเสาร์ชนิดซอโรพอด ประมาณ 7 ตัว ซึ่งอยู่ใน ยุคครีเทเชียส อายุประมาณ 130 ล้านปี และในพิพิธภัณฑสถานยังมีซากปลาโบราณพันธุ์ใหม่ของโลกซึ่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์ซึ่งเป็นปลาน้ำจืดมีชื่อว่า “เลปิโดเทส” มีความยาวประมาณ 30-60 เซนติเมตรอยู่ในยุคมีโซโซอิก หรือ 65 ล้านปีที่แล้ว ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับไดโนเสาร์ คาดว่าบริเวณที่พบคงเป็นบึงขนาดใหญ่และเกิดภัยแล้งทำให้ปลาตายและซากถูกโคลนทับไว้กลายเป็นฟอสซิลจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ภายในบริเวณเดียวกันยังมี

วัดสักกะวัน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบ้านศาลฤทธิผล (หลวงพ่อบ้านด่าน) เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยทวารวดี ซึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้าน คู่เมือง

3.4.9 แหลมนโนวิเศษ เป็นผืนดินที่ยื่นเข้าไปในอ่างเก็บน้ำ เขื่อนลำปาว ตั้งอยู่ที่ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นจุดชมพระอาทิตย์อัสดงที่สวยงามมาก ปัจจุบันแหลมนโนวิเศษมีแพขนานยนต์ที่ใช้สัญจรข้ามฟากระหว่าง อำเภอ สหัสขันธ์ กับอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถบรรทุกได้ทั้งรถ 6 ล้อ และ 4 ล้อ ครั้งละ 4-10 คัน ใช้เวลาข้ามฟากประมาณ 15-20 นาที

3.4.10 กลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่หนองห้าง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง ห่างจากอำเภอกุฉินารายณ์ประมาณ 10 กิโลเมตร จากที่ว่าการอำเภอกุฉินารายณ์ไปตามถนนหมายเลข 2042 ประมาณ 2 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าถนนลาดยางประมาณ 8 กิโลเมตร ชาวบ้านที่นี่มีฝีมือในการจักสานไม้ไผ่เป็นลวดลายผ้าจิด ฝีมือนี้อ่อนนุ่มสวยงามมาก ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กระเตาะ กระติบ กระเป่า และภาชนะต่าง ๆ

3.4.11 วนอุทยานภูพระ อยู่ที่ตำบลท่าคันโท อำเภอท่าคันโท จากตัวเมืองใช้เส้นทาง อำเภอเมือง-อำเภอขามเฒ่า-อำเภอท่าคันโท อยู่ห่างจากตัวเมืองท่าคันโทไป 4 กิโลเมตร ภายในวนอุทยานประกอบด้วยสวนหินรูปร่างแปลกตา อยู่ท่ามกลางป่าเต็งรัง ครอบคลุมพื้นที่ 65,900 ไร่

4. จังหวัดมุกดาหาร

4.1 ประวัติความเป็นมา

ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ตั้งอยู่เส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 4,339.83 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,712,394 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง 642 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อำเภอขามเฒ่า จังหวัดอำนาจเจริญ และอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง ทางทิศตะวันตกมีเทือกเขาภูพาน มีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็นป่าทึบ ส่วนทิศตะวันออกเป็นที่ราบสลับป่าไม้ และมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทางยาวประมาณ 72 กิโลเมตร มีพื้นที่ราบร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 910,435 ไร่ (1,456.69 ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ 33.56 ของพื้นที่จังหวัด

4.3 ศิลปวัฒนธรรมประเพณี

ประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ยึดมั่นและสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่นและต่อเนื่อง คนมุกดาหารเป็นคนใจดี กิริยามารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน และเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งจากหลักฐานที่ได้รวบรวมไว้มีปรากฏถึง 8 ชนเผ่า ดังคำขวัญของมุกดาหารตอนหนึ่งว่า “เปิดเผ่าชนพื้นเมือง” อันได้แก่ เผ่าชาวไทยอีสาน ชาวผู้ไทย ชาวไทยข่า (บรู) ชาวไทยกระโซ่ ชาวไทยกะเลิง ชาวไทยแสก ชาวไทยย้อ และชาวไทยกุลา

ชาวมุกดาหารส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ และยังคงถือปฏิบัติสืบทอดกันมา คือ “ฮีดสิบสอง ครองสิบสี่” และยังคงมีวัฒนธรรม ประเพณีของชนเผ่าที่ควรอนุรักษ์ พื้นฟู และยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ ประเพณีปิดบ้าน ประเพณีสว่างเดือน ประเพณีแห่กัณฑ์หลอน พิธีกรรมโซ่ถั่งบั้ง พิธีเหยา พิธีบายศรีสู่ขวัญ การรำเดินหัวดอนตาล การร่ำวงภูไท การลำผญา เป็นต้น

งานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ งานประเพณีแข่งเรือออกพรรษา ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต จัดขึ้นในวันขึ้น 13 – 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี งานกาชาดและงานประจำปีจังหวัดมุกดาหาร จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนมกราคม รวม 9 วัน 9 คืน

4.4 การท่องเที่ยว

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามอยู่เป็นจำนวนมาก โดยอาจแบ่งสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พระพุทธบาท แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีการแข่งขันแข่งเรือออกพรรษา การละเล่นพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา เกาะแก่ง อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

4.5 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำโขง บริเวณอินโดจีน เขากุ่มโนรมย์ อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร (ภูผาเทิบ) หาดมโนภิรมย์ วนอุทยานภูหมู อ่างเก็บน้ำห้วยจี่เหล็ก น้ำตก

ตลาดโคน น้ำตกแก่งโพธิ์ ภูผาซาน หาดหินวัดเวินไชย อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว น้ำตกคำชะอี น้ำตกห้วยเลา แก่งกะเบา

แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าฟ้ามุงเมือง ศาลเจ้าแม่สองนางสถิตย์ วัดศรีมหาโพธิ์ วัดมโนภิรมย์ วัดภูด่านแต้ วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) วัดป่าวิเวกวัฒนาราม(หลวงปู่จาม) วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีมงคลเหนือ วัดศรีบุญเรือง วัดภูพระบาทแก่นจันทร์ วัดคอยพระพุทธบาท พระพุทธไสยาสน์ กลองมโหระทึก พระพุทธสิงห์สอง พระเจ้าองค์หลวง

แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เขื่อนริมโขง ตลาดสินค้าอินโดจีน หอแก้วมุกดาหารเฉลิมพระเกียรติ วัดสองคอน อุทยานสมเด็จพระเจ้า (ฐานวรพัฒน์) หมู่บ้านนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านเป่า บ้านภู บ้านหนองหล่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นครินทร์ ชัยแก้ว (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ : พัฒนาการรูปแบบการจัดการและศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่มีการพัฒนาอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปี พ.ศ. 2520-2536 ที่หน่วยงานจากทางรัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ และการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและช่วงเริ่ม ส่งเสริมและพัฒนาแนวความคิด ปี พ.ศ. 2536-2544 ที่แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเริ่มได้รับการสนใจทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พบในพื้นที่จะมีอยู่ 2 รูปแบบหลัก ๆ คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการนำเสนอธรรมชาติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

อนุชา ปัญจันท์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาช้างน้อย เป็นการดำเนินงานโดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สภาพภายในแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะของป่าไม้ที่ยังอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ มีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทวิวทิวทัศน์ที่สวยงามเป็นจุดดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มี คือ การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ

การพักผ่อน โดยจัดให้มีการศึกษาและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกในการร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อม เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อยสอดคล้องกับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพียงสองแนวทาง ได้แก่ การจัดการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกการจัดการด้านการส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือประชาชนท้องถิ่นเข้ามาลงทุน

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อยเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ควรดำเนินการ ได้แก่ ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ กำหนดมาตรการควบคุมเสี่ยงอีกทีก็ วางแผนการจัดการขยะ น้ำเสียภายในแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการมากยิ่งขึ้นและสร้างเครือข่ายกับ องค์กรที่สนับสนุนการท่องเที่ยว

รัชชัช รัตนซ้อน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชนด้านระบบคุณค่า ระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์ พบว่าโครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมของชุมชนปกากะญอมีได้เปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน ซึ่งแม้ชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาไปแล้ว แต่ระบบคุณค่าของการเคารพต่อธรรมชาติซึ่งมีสิ่งเหนือธรรมชาติควบคุมอยู่นั้นได้ทำให้ระบบการผลิตของชุมชนยังคงเป็นระบบการผลิตแบบเลี้ยงตนเองที่ไม่กอบโกยและไม่ทำลาย อีกทั้งระบบความสัมพันธ์ของชุมชนก็ยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเพื่อ แบ่งปัน มีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี ในด้านแนวคิดของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนมีการจัดองค์กรโดยใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความเป็นพี่น้องเพื่อกำหนดโครงสร้างหน้าที่และแบ่งงานกันทำชุมชนบนพื้นที่สูงมีศักยภาพทั้งทางธรรมชาติทางวัฒนธรรม ตลอดจนบุคลากรของชุมชนที่สามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

กริช สอิ้งทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาชุมชนไต่หย่า หมู่บ้านน้ำบ่อขาวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวครบทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แต่ยังมีจุดอ่อนในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูง ซึ่งได้แก่ โทรศัพท์สาธารณะ ห้องสุขา ที่พักแรม ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มและร้านจำหน่ายของที่ระลึก นอกจากนี้ผู้ศึกษา ยังได้ศึกษาเพิ่มเติมในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความพร้อมของชุมชนและภาวะผู้นำ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการร่วมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างดี ด้านความพร้อมของชุมชน ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมกว่าในปัจจุบัน ในด้านภาวะผู้นำ ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้นำในชุมชนเป็นอย่างดี

จะเด็ด ศิริงาม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในเขตอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเดินทางนิยมเดินทางมาเป็นหมู่คณะโดยใช้รถส่วนตัวมากกว่ารถโดยสารประจำทางและนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในฤดูหนาว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก ในปัจจัยด้านความเป็นมิตรไมตรีของผู้คนในท้องถิ่น มีความพึงพอใจในระดับปานกลางในปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมที่พัก/รีสอร์ต ร้านอาหารและบริการ ธุรกิจจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง/ของที่ระลึก มาตรการรักษาความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร และมีความพึงพอใจในระดับน้อยในปัจจัยด้านธุรกิจบริการนำเที่ยว และมีทัศนคติ

ประภัสสร เผ่าพงศ์ช่วง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยจูงใจท่องเที่ยวด้านความเป็นมิตรไมตรีของผู้คนในท้องถิ่น ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านสถานที่พัก ด้านร้านอาหาร ด้านคมนาคม ด้านสินค้า ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย การโฆษณา ประชาสัมพันธ์มีระดับการจูงใจในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการบริการนำเที่ยวมีระดับการจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง

พระเทพอุทธ วรรณาทย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านวิชาการ และด้านการจัดบริการเสริมอื่น และอีก 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านงบประมาณ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรของกลุ่มผู้บริหารศูนย์ คณะกรรมการบริหารศูนย์และครูพี่เลี้ยง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ของอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ กับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยรวมและเป็นรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. ปัจจัยโดยรวมและปัจจัยด้านการบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวอยู่ใน

ระดับมาก โดยในด้านบริการเน้นไปที่ความสะดวกสบาย และความปลอดภัย สถานที่จัดไปเที่ยว ถูกใจด้านราคา ต้องมีการให้ราคาพิเศษในช่วงโอกาสพิเศษของปี ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ต้องให้นักท่องเที่ยวที่มีความสะดวกด้านการเดินทาง มีบริการที่ดีของบริษัทนำเที่ยว และด้านการส่งเสริมการตลาดนั้น ต้องมีการให้ราคาอัตราพิเศษของห้องพักในโรงแรม และสถานที่พักตากอากาศนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพอใจ และอยากไปเที่ยวมากขึ้น

2. ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ประสิทธิ์ชัย กัลยาสนธิ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์สุขภาพชุมชนในหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอคอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์สุขภาพชุมชนในหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอคอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการกิจ พบว่า มีปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 3 รายการ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ รายการกิจสนับสนุน รายการกิจหลัก และรายการจรอง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยจากภารกิจทั้ง 10 ด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ด้านคือ ด้านการเงินการบัญชี ด้านงานรักษาพยาบาล ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุมและป้องกันโรค ด้านงานอื่น ๆ ที่ได้รับ และด้านการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

2. บุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนหลักและศูนย์สุขภาพชุมชนรองในหน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอเมืองและกิ่งอำเภอคอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและภารกิจหลักและภารกิจรองไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนรอง มีปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจสนับสนุนโดยรวมและด้านงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายมากกว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนหลัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาวิณี เตรียมชัยศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์และผลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก พบว่า

1. การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของจังหวัดนครนายก ไม่มีการกำหนดกลยุทธ์ใดเป็นพิเศษ เป็นการรับนโยบายจากส่วนกลางคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงาน

จังหวัดมาดำเนินงาน ซึ่งเน้นกลยุทธ์เชิงรุกและเชิงรับ โดยการกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และการนำเสนอสารประชาสัมพันธ์

2. จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น คือ เป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพมหานคร เดินทางมาสะดวก แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย มักจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ข้อมูลประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมามุ่งเน้นไปเฉพาะบางแหล่งในจังหวัดนครนายกเท่านั้น ยังไม่มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับนักท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจมาท่องเที่ยวได้

3. กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อเฉพาะกิจในระดับต่ำ

4. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว

5. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อ (นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ แผ่นพับ สติกเกอร์ และครอบครัว) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ (โทรทัศน์ จดหมายข่าว ข้อความผ่านมือถือ สื่อโฆษณาในตู้เอทีเอ็ม เพื่อน ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และอินเทอร์เน็ต) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

6. การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว
เปรมจิต ทาบุรี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ถิ่นที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดินทางมาเป็นครั้งแรกโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากการแนะนำของเพื่อนหรือญาติแนะนำ มีความคิดที่จะกลับมาเที่ยวอีกครั้ง และจะมีการแนะนำผู้อื่นให้มาเที่ยวอย่างแน่นอนเนื่องจากมีความประทับใจต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด

2. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความพึงพอใจด้านทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น พิพิธภัณฑสถานประจำจังหวัด บึงพลาญชัย และสถานที่ต่าง ๆ ที่มีประวัติความเป็นมาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเป็นอย่างดี โดยนักท่องเที่ยวที่มี

ความแตกต่างกันในเรื่องเพศ อาชีพ และอายุมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. นักท่องเที่ยวโดยส่วนรวมและจำแนกตามเพศ อาชีพ และอายุ ส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความต้องการให้ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดเรียบร้อยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดไปยังจังหวัดใกล้เคียงอย่างทั่วถึงโดยนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ อาชีพ และอายุมีความต้องการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมไม่แตกต่างกัน

อุมาพร ศุภการ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน ตำบลสะพือ จังหวัดชุมพร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตัวเองและท้องถิ่น ถ้ามีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เด็ก และมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พร้อมกับสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาซึ่งการกระจายรายได้สู่ประชาชนในท้องถิ่นพร้อม ๆ กับการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน ตำบล สะพือ อำเภอประทิว จังหวัดชุมพร โดยทำการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า (A) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึก ขาดการปลูกฝัง และขาดผู้นำในการอนุรักษ์ธรรมชาติและ ไม่เข้าใจกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และต้องการให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น และเมื่อจัดลำดับความสำคัญและระบุกิจกรรม (I) พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้ ลำดับที่สอง คือ การสนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลำดับที่สามมี 2 กิจกรรม คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งทุกกิจกรรมประชาชนสามารถทำเองได้ทุกกิจกรรม และเมื่อให้ร่วมกันหาผู้สมัครใจรับผิดชอบแต่ละกิจกรรม (C) โดยให้ประชาชนทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นพร้อมระบุกิจกรรมและโครงการที่อยากให้เกิดขึ้น จัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) จากการศึกษาพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน 4 ประเด็น พบว่าประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้มากที่สุด รองลงมา คือ การสนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ลำดับที่สามมี 2 ประเด็น คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามลำดับ

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Lutz (2007 : unpagged) ได้ศึกษาความหวังต่อการพัฒนาเขตอปปาเลเซียนตอนใต้ ในอนาคต โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ีขีดการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเป็นหลักไปเป็นเศรษฐกิจการบริการ และประเมินว่าการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของการพัฒนาเขตอปปาเลเซียนตอนใต้ได้อย่างไร ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 130 คน ในปี 2546-2549 ในเขตทรานซิลวานเนีย โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้อธิบายถึงผลของการปล่อยอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนเส้นทาง การพัฒนาทางการศึกษา กรอบการวิเคราะห์ที่ใช้จำแนกแยกแยะธรรมชาติของการพัฒนาในบริเวณเขตนี้ เป็นเรื่องของความยั่งยืนต่อเนื่อง ความคงทน และการอาศัยที่ดิน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นชัดว่า ทำไมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเช่นนี้อาจไม่มีความยั่งยืน และสามารถที่จะนำไปใช้ในเขตอื่นๆ ในอปปาเลเซียน หรือในรูปแบบการพัฒนาอื่นๆ

McGrady (2007 : unpagged) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งเป็น การแสดงความคิดของ Da'Naxda'xw/Awaetlalla First Nation เกี่ยวกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว ในดินแดนที่สืบทอดมาจากโบราณของพวกเขาว่า สามารถบอกยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้ พวกเขาต้องการขยายแผนการท่องเที่ยวขนาดเล็กที่มีอยู่ในเขตหมู่บ้านดั้งเดิมของพวกเขานั้น ไปยัง ที่ที่ซึ่งพวกเขากำลังถูกส่งกลับคืนประเทศในปัจจุบัน โดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง โครงการนี้ถูกค้นคว้าเพื่ออธิบายถึงค่านิยม ความเชื่อและวิสัยทัศน์ของพวกเขาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนต่อเนื่อง ว่าสามารถที่จะดำเนินการในดินแดนของพวกเขาได้อย่างไร สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นข้อค้นพบของการรายงานก็คือ เขตควรประเมินระดับความต้องการที่มีอยู่อีกครั้งสำหรับการ พัฒนาด้านการท่องเที่ยว พร้อมกับการส่งกลับคืนประเทศซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการเคลื่อนไหว ในปัจจุบันของเขตนี้ การวิจัยนี้สรุปได้ดีกว่าแผนผสมในเรื่องของวัฒนธรรมและไม่เป็นวัฒนธรรม ก็ มีความสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในขณะที่ขนาดและความสามารถถูกระบุว่าเป็นอุปสรรค แต่ เขตก็ยังมีประวัติศาสตร์เรื่องราวของหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จ ที่พวกเขาสามารถใช้ เป็นแรงจูงใจสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในอนาคตได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ภาคเอกชน จำนวน 350 คน ได้แก่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 140 คน

1.1.2 มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว จำนวน 60 คน

1.1.3 ผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 150 คน

1.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้ง 4 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยว 4 แห่ง ที่เดินทางมาเที่ยวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ภาคเอกชน จำนวน 263 คน ได้แก่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ การนำนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ซึ่งในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชี และมอร์แกน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 303) แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในภาคเอกชนประกอบด้วย

2.1.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 103 คน

2.1.2 มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว จำนวน 52 คน

2.1.3 ผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 108 คน

2.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้ง 4 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยว 4 แห่ง ที่เดินทางมาเที่ยวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จำนวน 380 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มนักท่องเที่ยว

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยว	กลุ่มตัวอย่าง
มุกดาหาร	ตลาดอินโดจีน	135
สกลนคร	พระตำหนักภูพาน	83
นครพนม	พระธาตุพนม	98
กาฬสินธุ์	พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์	64
รวม		380

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มสนุก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ และด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ และศึกษางานที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ศึกษาลักษณะและวิธีการสร้างแบบสอบถาม
3. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์
4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษารั้งนี้ โดยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ชุด คือ

- 4.1 แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มสนุก
- 4.2 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ รวมถึงความถูกต้องเหมาะสมทั่วไปของแบบสอบถาม
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของคำถาม พิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับกรอบแนวคิด ความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนในการใช้ภาษา ความเหมาะสมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย
- 6.1 นายนवल สารสอน ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น
- 6.2 อาจารย์ธเนศ ศรีสถิตย์ คณบดีการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 6.3 นายชาญยุทธ ไชยคำภา ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดมหาสารคาม
- ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิด โดยวิธีใช้สูตร IOC (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 : 220-221) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้
- ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นวัดตรงตามกรอบแนวคิดที่ระบุไว้จริง
- ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นวัดตรงกรอบแนวคิดที่ระบุไว้จริง
- ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่วัดตรงกรอบแนวคิดที่ระบุไว้จริง
7. วิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถามกับกรอบแนวคิด โดยใช้สูตร IOC เลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
8. นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทานอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้
9. นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ไปทดลอง (Try-out) ใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเขตแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนลำปาว โดยเก็บจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มสนุก และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวนกลุ่มละ 30 คน
10. นำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้ Item-total Correlation และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ตามวิธีของครอนบัค

10.1 แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มสนุก มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36 ถึง 0.85 ซึ่งเป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{28} = 0.30$) และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

10.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52 ถึง 0.79 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

11. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

1. นำหนังสือขอเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการเมืองการปกครองไปยังพื้นที่วิจัย พร้อมทั้งเข้าสนทนาระหว่างตัวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่วิจัยกลุ่มละ 4 คน เป็นผู้ช่วยวิจัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำความเข้าใจกับจุดประสงค์ของการวิจัยร่วมกัน และได้ทำการนัดแนะเวลาและสถานที่ในการไปเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน มัคคุเทศก์ และผู้ประกอบการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ผู้ช่วยวิจัยที่อยู่ในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล ในระหว่างวันที่ 11-17 มิถุนายน 2550

3.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยให้ผู้ช่วยวิจัยทำการแจกแบบสอบถาม เฉพาะในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ในช่วงระหว่างวันที่ 22 มิถุนายน ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม 2550

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาร้อยละ

2. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก และปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ได้มา ซึ่งมี 5 ระดับ มากำหนดระดับคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
มาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

2.2 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ Midpoint ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 100)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	ระดับความสำคัญมากที่สุด/ระดับปัญหามากที่สุด
3.51-4.50	ระดับความสำคัญมาก/ระดับปัญหา
2.51-3.50	ระดับความสำคัญปานกลาง/ระดับปัญหปานกลาง
1.51-2.50	ระดับความสำคัญน้อย/ระดับปัญหาน้อย
1.00-1.50	ระดับความสำคัญน้อยที่สุด/ระดับปัญหาน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ F-test (One-way ANOVA)

4. แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- สถิติพื้นฐาน
 - ร้อยละ (Percentage)
 - ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ Item-total Correlation
 - วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบัก

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่

3.1 t-test

3.2 F-test (One-way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t-distribution
F	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ F-distribution
MS	แทน	ค่ากำลังสองเฉลี่ย (Mean Square)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสอง (Sum of Squares)
df	แทน	ขั้นของความอิสระ

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
- ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

ตอนที่ 5 แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตาราง 2 ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (n = 263)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	133	50.57
หญิง	130	49.43
2. อายุ		
15 – 25 ปี	31	11.79
26 – 35 ปี	30	11.41
36 – 45 ปี	88	33.46
46 – 55 ปี	81	30.80
56 – 65 ปี	27	10.27
มากกว่า 65 ปีขึ้นไป	6	2.28
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	49	18.63
มัธยมศึกษาตอนปลาย	42	15.97
ประกาศนียบัตรระดับ ปวช./ปวส.	44	16.73
ระดับปริญญาตรี	119	45.25
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.42

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (n = 263)	ร้อยละ
4. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	62	23.57
5,000-10,000 บาท	68	25.86
10,001-15,000 บาท	29	11.03
15,001 บาทขึ้นไป	104	39.54

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 50.57) มีอายุอยู่ระหว่าง 36–45 ปี (ร้อยละ 33.46) รองลงมาอยู่ระหว่าง 46–55 ปี (ร้อยละ 30.80) มีการศึกษาอยู่ในระดับระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 45.25) รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 18.63) และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 39.54) รองลงมา 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 25.86)

ตาราง 3 ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน (n = 380)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	196	51.58
หญิง	184	48.42
2. อายุ		
ต่ำกว่า 15 ปี	4	1.05
15 – 25 ปี	59	15.53
26 – 35 ปี	55	14.47
36 – 45 ปี	112	29.47
46 – 55 ปี	107	28.16
56 – 65 ปี	37	9.74
มากกว่า 65 ปีขึ้นไป	6	1.58
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	67	17.63
มัธยมศึกษาตอนปลาย	54	14.21
ประกาศนียบัตรระดับ ปวช./ปวส.	59	15.53
ระดับปริญญาตรี	175	46.05
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	25	6.58
4. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	87	22.90
5,000-10,000 บาท	96	25.26
10,001-15,000 บาท	50	13.16
15,001 บาทขึ้นไป	147	38.68

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 51.58) มีอายุอยู่ระหว่าง 36 – 45 ปี (ร้อยละ 29.47) รองลงมาอยู่ระหว่าง 46 – 55 ปี (ร้อยละ 28.16) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 46.05) รองลงมาอยู่ในต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 17.63) และมี

รายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 38.68) รองลงมา 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 25.26)

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

ตาราง 4 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านกระบวนการจัดการ	3.41	0.45	ปานกลาง
2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร	3.50	0.66	ปานกลาง
3. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.42	0.61	ปานกลาง
4. ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ	3.39	0.54	ปานกลาง
5. ด้านการมีส่วนร่วม	3.42	0.52	ปานกลาง
โดยรวม	3.42	0.36	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีปัญหาการดำเนินงาน การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ด้าน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการจัดการ และด้านผลประโยชน์ของ ผู้ประกอบการ ตามลำดับ

ตาราง 5 ปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เป็นรายชื่อในแต่ละด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านกระบวนการจัดการ			
1.1 การฝึกอบรมบุคลากรโดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน	3.43	0.66	ปานกลาง
1.2 การจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล สำหรับนักท่องเที่ยว	3.40	0.64	ปานกลาง
1.3 การวิจัยและการติดตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.36	0.63	ปานกลาง
1.4 การออกแบบป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว	3.33	0.66	ปานกลาง
1.5 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงไม่น่าสนใจ	3.55	0.75	มาก
2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร			
2.1 การคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน	3.50	0.79	ปานกลาง
2.2 การออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว สร้างแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม	3.49	0.78	ปานกลาง
3. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			
3.1 มีวิธีการจำกัดขยะปฏิภูมโดยการแยกประเภทขยะ	3.36	0.85	ปานกลาง
3.2 ปริมาณการรองรับขยะมีมากกว่า 10 แห่ง	3.31	0.78	ปานกลาง
3.3 การสร้างห้องสุขาบริการนักท่องเที่ยวมีมากกว่า 2 แห่ง	3.38	0.92	ปานกลาง
3.4 ความตระหนักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.48	0.78	ปานกลาง
3.5 การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเต็มที่	3.46	0.92	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัญหาการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
3.6 การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.52	0.75	มาก
4. ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ			
4.1 ผู้ประกอบการมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	3.32	0.75	ปานกลาง
4.2 การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ/เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น	3.50	0.64	ปานกลาง
4.3 การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	3.36	0.88	ปานกลาง
5. ด้านการมีส่วนร่วม			
5.1 การมีส่วนร่วมของโรงเรียน วัด ชุมชน ในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว	3.37	0.74	ปานกลาง
5.2 ประชาชนขาดโอกาส ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผลประโยชน์	3.35	0.92	ปานกลาง
5.3 ชุมชนมีส่วนช่วยในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว	3.42	0.82	ปานกลาง
5.4 งบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย	3.55	0.64	มาก

จากตาราง 5 พบว่า พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีปัญหาการดำเนินงานด้านกระบวนการจัดการ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง ไม่น่าสนใจ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน และการออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว สร้างแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ

ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ/เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วม มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ งบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

ตาราง 6 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสินค้าและบริการ	3.63	0.48	มาก
2. ด้านราคา	3.56	0.65	มาก
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง	3.55	0.62	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.52	0.63	มาก
5. ด้านบุคลากร	3.62	0.59	มาก
6. ด้านกระบวนการ	3.54	0.70	มาก
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.58	0.67	มาก
โดยรวม	3.57	0.46	มาก

จากตาราง 6 พบว่า นักท่องเที่ยวมีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด

ตาราง 7 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เป็นรายชื่อในแต่ละด้าน

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสินค้าและบริการ			
1.1 มีธรรมชาติที่สวยงาม	3.73	0.71	มาก
1.2 มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย	3.57	0.70	มาก
1.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม สะดวก ร้านอาหาร ห้องน้ำสะอาด สถานที่จอดรถ ปลอดภัย	3.63	0.73	มาก
1.4 มีสาธารณูปโภคพอเพียง	3.53	0.71	มาก
1.5 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ที่หลากหลาย	3.67	0.68	มาก
2. ด้านราคา			
2.1 ราคาสินค้าของที่ระลึกมีความเหมาะสม	3.61	0.75	มาก
2.2 ที่พักแรมมีราคาให้เลือกหลายระดับราคา	3.55	0.81	มาก
2.3 มีธุรกิจบริการให้เลือกหลายระดับราคา	3.53	0.86	มาก
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง			
3.1 มีวิธีการจองที่พักสะดวก รวดเร็ว	3.49	0.80	ปานกลาง
3.2 สถานที่จอดรถเพียงพอและมีความปลอดภัย	3.56	0.87	มาก
3.3 ที่ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวชัดเจน ง่าย	3.37	0.85	ปานกลาง
3.4 มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน	3.64	0.89	มาก
3.5 มีบรรยากาศร่มรื่น	3.68	0.77	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด			
4.1 มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	3.56	0.79	มาก
4.2 มีการให้บริการผ่านพับ โบว์ชัวร์	3.43	0.80	ปานกลาง
4.3 มีเจ้าหน้าที่ดูแลและนำนักท่องเที่ยว	3.47	0.91	ปานกลาง
4.4 มีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เสมอ	3.63	0.80	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
5. ด้านบุคลากร			
5.1 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยิ้มแย้ม แจ่มใส	3.73	0.75	มาก
5.2 เจ้าหน้าที่ให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง	3.57	0.75	มาก
5.3 เจ้าหน้าที่มีความรู้และแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	3.58	0.76	มาก
6. ด้านกระบวนการ			
6.1 มีการจัดระเบียบร้านค้าให้เลือกที่เหมาะสม	3.50	0.74	ปานกลาง
6.2 มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	3.58	0.91	มาก
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ			
7.1 ลักษณะธรรมชาติสวยงาม	3.68	0.85	มาก
7.2 สถานที่มีความเป็นระเบียบ สวยงาม	3.61	0.86	มาก
7.3 ป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทางมีความชัดเจน	3.53	0.87	มาก
7.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานพอเพียง	3.50	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า นักท่องเที่ยวมีปัจจัยด้านสินค้าและบริการ ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีธรรมชาติที่สวยงาม มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองที่หลากหลาย และมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรมสะดวก ร้านอาหาร ห้องน้ำสะอาด สถานที่จอดรถปลอดภัย

ด้านราคา ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ราคาสินค้า/ของที่ระลึก มีความเหมาะสม ที่พักแรมมีราคาให้เลือกหลายระดับราคา และมีธุรกิจบริการให้เลือกหลายระดับราคา

ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มีบรรยากาศร่มรื่น มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน และสถานที่จอดรถเพียงพอและมีความปลอดภัย และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เสมอ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

ด้านบุคลากร ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าหน้าที่มีความรู้และแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง

ด้านกระบวนการ ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

ด้านลักษณะทางกายภาพ ที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ลักษณะธรรมชาติสวยงาม สถานที่มีความเป็นระเบียบ สวยงาม และป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทางมีความชัดเจน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน

4.1 เพศ

ตาราง 8 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกของนักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	ชาย (n = 196)		หญิง (n = 184)		t-test	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านสินค้าและบริการ	3.58	0.49	3.67	0.46	1.83	0.07
2. ด้านราคา	3.50	0.67	3.61	0.63	1.61	0.11
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง	3.49	0.61	3.61	0.63	1.78	0.08
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.52	0.63	3.52	0.64	0.14	0.89
5. ด้านบุคลากร	3.59	0.62	3.66	0.55	1.27	0.21
6. ด้านกระบวนการ	3.50	0.73	3.58	0.68	1.64	0.10
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.56	0.66	3.60	0.69	0.63	0.53
โดยรวม	3.54	0.44	3.61	0.39	1.72	0.09

จากตาราง 8 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

4.2 อายุ

ตาราง 9 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกของนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านสินค้าและบริการ	ระหว่างกลุ่ม	2.68	6	0.45	2.00	0.06
	ภายในกลุ่ม	83.40	373	0.22		
	รวม	86.09	379			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	3.52	6	0.59	1.40	0.21
	ภายในกลุ่ม	156.54	373	0.42		
	รวม	160.06	379			
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	2.85	6	0.47	1.25	0.28
	ภายในกลุ่ม	141.78	373	0.38		
	รวม	144.63	379			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	4.15	6	0.69	1.74	0.11
	ภายในกลุ่ม	148.53	373	0.40		
	รวม	152.68	379			
5. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2.01	6	0.33	0.97	0.45
	ภายในกลุ่ม	129.18	373	0.35		
	รวม	131.19	379			
6. ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	4.36	6	0.73	1.48	0.18
	ภายในกลุ่ม	183.05	373	0.49		
	รวม	187.41	379			
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.58	6	0.26	0.58	0.75
	ภายในกลุ่ม	170.45	373	0.46		
	รวม	172.03	379			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.67	6	0.11	0.64	0.70
	ภายในกลุ่ม	64.96	373	0.17		
	รวม	65.63	379			

จากตาราง 9 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

4.3 ระดับการศึกษา

ตาราง 10 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ของนักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านสินค้าและบริการ	ระหว่างกลุ่ม	0.59	4	0.15	0.65	0.63
	ภายในกลุ่ม	85.49	375	0.23		
	รวม	86.09	379			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	3.91	4	0.98	2.35	0.06
	ภายในกลุ่ม	156.15	375	0.42		
	รวม	160.06	379			
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	0.39	4	0.10	0.25	0.91
	ภายในกลุ่ม	144.24	375	0.38		
	รวม	144.63	379			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	3.68	4	0.92	2.32	0.06
	ภายในกลุ่ม	149.00	375	0.40		
	รวม	152.68	379			
5. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2.92	4	0.73	2.13	0.08
	ภายในกลุ่ม	128.27	375	0.34		
	รวม	131.19	379			
6. ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	1.77	4	0.44	0.89	0.47
	ภายในกลุ่ม	185.64	375	0.50		
	รวม	187.41	379			

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.77	4	0.94	2.10	0.08
	ภายในกลุ่ม	168.26	375	0.45		
	รวม	172.03	379			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.37	4	0.34	2.00	0.09
	ภายในกลุ่ม	64.27	375	0.17		
	รวม	65.63	379			

จากตาราง 10 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

4.3 รายได้

ตาราง 11 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวดต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวใน
กลุ่มสนุก ที่มีรายได้ต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการมาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านสินค้าและบริการ	ระหว่างกลุ่ม	1.29	3	0.43	1.90	0.13
	ภายในกลุ่ม	84.80	376	0.23		
	รวม	86.09	379			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	0.47	3	0.16	0.37	0.78
	ภายในกลุ่ม	159.59	376	0.42		
	รวม	160.06	379			
3. ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	1.30	3	0.43	1.14	0.33
	ภายในกลุ่ม	143.33	376	0.38		
	รวม	144.63	379			
4. ด้านการส่งเสริม การตลาด	ระหว่างกลุ่ม	1.21	3	0.40	1.00	0.39
	ภายในกลุ่ม	151.47	376	0.40		
	รวม	152.68	379			
5. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	1.27	3	0.42	1.23	0.30
	ภายในกลุ่ม	129.92	376	0.35		
	รวม	131.19	379			
6. ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	1.74	3	0.58	1.17	0.32
	ภายในกลุ่ม	185.67	376	0.49		
	รวม	187.41	379			
7. ด้านลักษณะ ทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.02	3	1.01	2.24	0.08
	ภายในกลุ่ม	169.01	376	0.45		
	รวม	172.03	379			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.02	3	0.34	1.98	0.12
	ภายในกลุ่ม	64.61	376	0.17		
	รวม	65.63	379			

จากตาราง 11 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

ตอนที่ 5 แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก

ตาราง 12 แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก

ข้อ	แนวทางการแก้ไข	จำนวน
1	1. กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก จำนวนมีคณูเทศน้อย โดยเฉพาะมีคณูเทศภาษาจีน ญี่ปุ่น ยังขาดแคลนจำนวนมาก รัฐบาลควรส่งเสริมผลิตให้มากกว่านี้	4
2	2. ควรมีการอบรมแลกเปลี่ยนเรื่องการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในกลุ่มสนุกเพื่อเป็นเครือข่ายเชื่อมกัน	4
3	3. ควรให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น	3
1	2. กลุ่มนักท่องเที่ยว 1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดให้มากขึ้น โดยให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้ และควรทำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง	25
2	2. ควรเพิ่มสถานที่จอดรถให้มีมากขึ้นและควรจัดสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบ	17
3	3. ราคาของที่ระลึกแพง ควรปรับให้มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป	15
4	4. ปรับปรุงเส้นทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกและปลอดภัย	10
5	5. ของที่ระลึกมีน้อย ควรทำให้มีความหลากหลาย	8
6	6. ควรดูแลรักษาความสะอาด	6
7	7. ปรับปรุงเรื่องป้ายบอกทางสถานที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน ครอบคลุมเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ	5
8	8. แหล่งท่องเที่ยวมีน้อย รัฐควรพัฒนาให้มีแหล่งท่องเที่ยวมากกว่านี้	4
9	9. หน่วยงานราชการและชุมชนต้องสร้างความเข้าใจให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวและสร้างความร่วมมือเครือข่ายในชุมชนให้มากกว่านี้ และชี้แจงผลกระทบที่จะตามมา	3
10	10. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีน้อยมาก ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าขายให้มากกว่านี้	2

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	แนวทางการแก้ไข	จำนวน
11	ควรมีเจ้าหน้าที่บอกและแนะนำนักท่องเที่ยว	2
12	สำรวจท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อย ควรเพิ่มให้มีมากขึ้นเพื่อดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	2
13	ผู้นำท้องถิ่นต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว	2
14	มีสถานที่ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อน	2
15	ควรจัดให้มีศูนย์บริการการท่องเที่ยวประจำจังหวัด	1
16	ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจัง	1
17	ไม่ควรเก็บภาษีแม่ค้ามากเกินไป	1
18	อยากให้ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อเป็นร่มเงา	1

จากตาราง 12 พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุค เสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุคไว้ว่า จำนวนมัคคุเทศก์น้อย โดยเฉพาะมัคคุเทศก์ภาษาจีน ญี่ปุ่น ยังขาดแคลนจำนวนมาก รัฐบาลควรส่งเสริมผลิตให้มากกว่านี้ ควรมีการอบรมแลกเปลี่ยนเรื่องการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในกลุ่มสนุคเพื่อเป็นเครือข่ายเชื่อมกัน และควรให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยว เสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุคไว้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดให้มากขึ้น โดยให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้ และควรทำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ควรเพิ่มสถานที่จอดรถให้มากขึ้นและควรจัดสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบ และราคาของที่ระลึกแพง ควรปรับให้มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก

สรุปผล

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1.1 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 36–45 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 46–55 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับระดับปริญญาตรี รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป รองลงมา 5,000-10,000 บาท

1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 36–45 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 46–55 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมาอยู่ในต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป รองลงมา 5,000-10,000 บาท

2. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการจัดการ มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงไม่น่าสนใจ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ

2.2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับระดับปานกลาง ทั้งโดยรวม และเป็นรายข้อทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน และการออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว สร้างแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามลำดับ

2.3 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ

2.4 ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับระดับปานกลางทั้งโดยรวม และเป็นรายข้อทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การศึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ/เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ งบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ

3. ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก พบว่า นักท่องเที่ยวมีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านสินค้าและบริการที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งภาพรวม และรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีธรรมชาติที่สวยงาม มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองที่หลากหลาย และมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรมสะดวก ร้านอาหาร ห้องน้ำสะอาด สถานที่จอดรถปลอดภัย

3.2 ด้านราคาที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งภาพรวม และรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย ได้แก่ ราคาสินค้า/ของที่ระลึกมีความเหมาะสม ที่พักแรมมีราคาให้เลือกหลายระดับราคา และมีธุรกิจบริการให้เลือกหลายระดับราคา

3.3 ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้งที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มีบรรยากาศร่มรื่น มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน และสถานที่จอดรถเพียงพอและมีความปลอดภัย และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เสมอ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

3.5 ด้านบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งภาพรวม และรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยิ้มแย้ม แจ่มใส เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง

3.6 ด้านกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

3.7 ด้านลักษณะทางกายภาพที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย ได้แก่ ลักษณะธรรมชาติสวยงาม สถานที่มีความเป็นระเบียบ สวยงาม และป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทางมีความชัดเจน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

4. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

5. แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุกไว้ว่า จำนวนมัคคุเทศก์น้อย โดยเฉพาะมัคคุเทศก์ภาษาจีน ญี่ปุ่น ยังขาดแคลนจำนวนมาก รัฐบาลควรส่งเสริมผลิตให้มากกว่านี้ ควรมีการอบรมแลกเปลี่ยนเรื่องการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในกลุ่มสนุกเพื่อเป็นเครือข่ายเชื่อมกัน และควรให้ภาคเอกชน

ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

ส่วนนักท่องเที่ยว เสนอแนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุกไว้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดให้มากขึ้น โดยให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้ และควรทำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ควรเพิ่มสถานที่จอร์ดีให้มีมากขึ้นและควรจัดสถานที่จอร์ดีให้เป็นระเบียบ และราคาของที่ระลึกแพง ควรปรับให้มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป

อภิปรายผล

1. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพอุทธ พระณาทรพิสัย (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ชัย กัลยาสนธิ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์สุขภาพชุมชนในหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกเป็นรายด้าน มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดการ มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงไม่น่าสนใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวินิ เตรียมชัยศรี (2547 : 111) ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่กระทบต่อการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกมากที่สุด คือ บุคลากรที่ทำงานด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกมีน้อยไม่เพียงพอต่อการดูแลรับผิดชอบงาน ประการต่อมาคือ ปัญหาด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ อีกประการหนึ่งคือ สื่อของรัฐมักจะนำเสนอข่าวที่เป็นของรัฐและช่องทางของสื่อของรัฐก็มีค่อนข้างน้อย ทำให้การเข้าถึงสื่อของรัฐไม่ค่อยทั่วถึง และปัญหาอุปสรรคประการสุดท้ายคือ การรวมกลุ่มเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านความต้องการจึงทำให้มีมติที่หลากหลายและบางครั้งยังหาข้อสรุปจึงทำให้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย และบุคลากรที่ทำหน้าที่ในด้านการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ

1.2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีความตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากร และอาจคิดว่าหากใช้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้ทรัพยากรที่ดีที่เคยมีอยู่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านนี้จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความสามารถ ละเอียด และรอบคอบ เพื่อที่จะคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้านไว้ได้ ดังที่ วิชัย เทียนน้อย (2533 : 13) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นเครื่องส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ถ้าเรารู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่หรือยืดอายุการใช้งานออกไปได้มากเท่าใด จะทำให้ประเทศหรือกลุ่มชนชั้นนั้นมีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ประชาชนดำรงชีวิตทางสังคมของโลกอย่างภาคภูมิใจและสะดวกสบาย และทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดแสดงออกถึงความเจริญงอกงามทางด้านวัฒนธรรม เช่น วัตถุโบราณ โบราณสถาน ตลอดจนทิวทัศน์ที่สวยงามตามธรรมชาติ หากไม่ได้รับการทำนุบำรุงรักษาปล่อยให้ถูกทำลาย ก็เท่ากับสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมของชาติถูกทำลายลงไปด้วย

1.3 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ดังที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542 : 8) ได้กล่าวไว้ในรายงานชิ้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ที่เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับธรรมชาติเป็นหลัก รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ 2) องค์ประกอบด้านการจัดการที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ซึ่งหากจะดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริงในเขตพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด ต้องมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครบและมีความสมบูรณ์ เพราะมิฉะนั้นจะส่งผลให้เกิดความไม่ยั่งยืนในการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตามที่ วัลลภพันธ์ สถิตยยุทธการ สำอาง หิรัญบุรณะ และพยอม ธรรมบุตร (2538 : 17) ได้กล่าวไว้ประเด็นหนึ่งว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนั้นในการจัดการต้องมีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบครบทุกด้าน ไม่ใช่เป็นเพียงการนำเอาชื่อ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism ไปประกอบเพื่อผลประโยชน์ทางการตลาดเท่านั้น ดังนั้น ในการกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นเรื่องที่ยาก และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาคเอกชน หรือชุมชนบางกลุ่มอาจมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องหรือในทิศทางเดียวกันกับรัฐ มีการขัดแย้งในผลประโยชน์บางอย่าง รวมทั้งผลตอบแทนที่ได้รับจากเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวขยับน้อย และอัตราการเก็บภาษีจากผู้ประกอบการที่แพง จึงทำให้ผู้ประกอบการ และชุมชน ยังมีปัญหาในด้านนี้

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าในปัจจุบันประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ แต่การมีส่วนร่วมนี้ยังมีไม่มากนัก ซึ่งสาเหตุอาจมาจากเรื่องของค่าตอบแทน และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในบางกลุ่ม จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานยังมีอยู่ ดังผลการวิจัยของ อนุชา ปัญจันท์ (2545 : 102) ที่ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา แล้วพบว่า การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่ผ่านมา ประชาชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากนัก เป็นเพราะว่าผลประโยชน์ ค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับปริมาณงานทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และผลการวิจัยของ อุมพร สุภการ (2550 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึก ขาดการปลูกฝัง และขาดผู้นำในการอนุรักษ์ธรรมชาติและไม่ใช่กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ธารณะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยโดยรวมและปัจจัยด้านการบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัศสร เฝ้าพงศ์ช่วง (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยจูงใจท่องเที่ยวด้านความเป็นมิตรไมตรีของผู้คนในท้องถิ่น ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านสถานที่พัก ด้านร้านอาหาร ด้านคมนาคม ด้านสินค้าของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ระดับการจูงใจในระดับมาก

3. จากการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมจิต ทานูรี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง อายุ เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมจิต ทานูรี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.3 นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง ระดับการศึกษา เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

3.4 นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวต่างก็รับรู้รูปแบบการท่องเที่ยวคล้ายคลึงกัน มีความสนใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับเดียวกัน จึงเห็นความสำคัญของปัจจัยในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ควรดำเนินการดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดการ ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ทั่วถึง และน่าสนใจ เช่น ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทาง web site วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ควรตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน และออกแบบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

1.3 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4 ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ ควรเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น และควรมีการปรึกษาหารือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น อย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาหรือความต้องการของแต่ละพื้นที่ และจะได้หาวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่นั้นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ธารนะสะพงษ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของ
ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- กริช สอิ้งทอง. ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาชุมชนไต่หย่าหมู่บ้านน้ำบ่อขาวให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยววัฒนธรรม. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2545.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสชนบท (Bann Phak)
Home Stay,” อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. 10(2) : 80-86 ; กุมภาพันธ์, 2545.
- . “สรุปผลการศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,”
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. 5(7) : 22 ; กรกฎาคม, 2529.
- . รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,
2542.
- . สถิติข้อมูลการท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองสถิติ การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย, 2541.
- จะเด็ด ศิริงาม. แนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในเขตอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. การศึกษา
ปัญหาพิเศษ บธ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- คู่ย์ ชุมสาย. หลักวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.
- ธนาคารทหารไทย. เศรษฐกิจสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวางแผนและวิจัย ธนาคารทหารไทย,
2549.
- ธวัชชัย รัตนซอ่อน. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- นครินทร์ ชัยแก้ว. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่ : พัฒนาการรูปแบบ
การจัดการและศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

- ประภัสสร เฝ้าพงศ์ช่วง. พฤติกรรมและปัจจัยจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาปัญหาพิเศษ บช.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- ประสิทธิ์ชัย กัลยาสนธิ. ปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์สุขภาพชุมชนในหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอคอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ปานใจ สุมะดินันท์. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะเวลาของนักท่องเที่ยวในประเทศ : ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- เปรมจิต ทาบุรี. กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ บช.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- พจนา สวนศรี. “การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน,” ใน เอกสารประกอบการประชุมเพื่อระดมความคิดและหาวิธีพัฒนาโครงการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ. หน้า 123. แม่ฮ่องสอน : มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2540.
- พระเทพอุทร พรรณาทรัพย์. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด อำเภออุซันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2543.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. วัฒนธรรมกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2540.
- ภาวิณี เตรีมชัยศรี. กลยุทธ์และผลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.). ม.ป.ท : ม.ป.พ., 2541.
- มานิตย์ จันธิราช. การบริหารธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2543.
- วณิช นิรันดรานนท์. หลักการให้บริการ. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย, 2541.
- วัลสีพันธ์ สถิตยยุทธการ, สำอาง หิรัญบุรณะ และพยอม ธรรมบุตร. The Greening of Thailand Hotel. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.
- วิชัย เทียนน้อย. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2533.

- วิชัย เทียนน้อย. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2541.
- สมนึก ภัททิยชนิ. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2546.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานผลการศึกษาระเบียบผลคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้ไฟต่อการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปี 2543. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- สุนทร กุลวัฒน์วรพงษ์. เศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2544.
- สุมนา อยู่โพธิ์. ตลาดบริโภค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- สุวัฒน์ จุฑากรณ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2544.
- สุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์. “โหนดกระแสดะพานข้ามโขง 2 บนมุกดาหารสู่ Gate Way อินโดจีน,” ประชาชาติธุรกิจ. 22 มีนาคม 2547. หน้า 15.
- เสรี วังสไพจิตร. จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขนวนในการเกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2534.
- อนุชา ปัญญาจันทร์. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- อุมาพร ศุภการ. การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน ตำบลสะปือ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2550.
- Davidson, Rob. Tourism. 2nd ed. Singapore : Longman Group Limited, 1993.
- Kotler, Philip. Marketing Management. 10th ed. U.S.A : Prentice-Hall, 2000.
- Lutz, Sarah Lela. “Growing Hope: Perspectives on Development in a Southern Appalachian County,” Masters Abstracts International. 45(05) : unpagged ; October, 2007.
- McGrady, Timothy J. “Gilakas'la: A Sustainable Tourism Strategy for the Da'Naxda'xw/Awaetlala First Nation,” Masters Abstracts International. 45(04) : unpagged ; August, 2007.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม (กลุ่มที่ 1 สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง)
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
(สกลนคร, มุกดาหาร, นครพนม และกาฬสินธุ์)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ส่วนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร, มุกดาหาร, นครพนม และกาฬสินธุ์)
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา
2. การตอบแบบสอบถามชุดนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา จึงขอความกรุณาตอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อ ทุกส่วน เพื่อให้การศึกษานี้มีความเที่ยงตรง และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง
3. คำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติงานของท่านและตัวท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ท่านตอบไว้เป็นความลับ และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้
นายธีระ ชีวะเกรียงไกร
นิติปรัชญาโท สาขานโยบายสาธารณะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย
 2. หญิง

2. อายุ
 1. ต่ำกว่า 15 ปี 2. 16-25 ปี
 3. 26-35 ปี 4. 36-45 ปี
 5. 46-55 ปี 6. 56-65 ปี
 7. มากกว่า 65 ปี

4. ตำแหน่ง
 1. นายอำเภอ
 2. นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด
 3. มัคคุเทศก์
 4. ผู้ประกอบการ
 5. กลุ่มสตรีแม่บ้าน

5. ระดับการศึกษา
 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย
 3. ประกาศนียบัตรระดับ ปวช./ปวส.
 4. ระดับปริญญาตรี
 5. สูงกว่าระดับปริญญาตรี

6. รายได้ต่อเดือน
 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
 2. 5,000-10,000 บาท
 3. 10,001-15,000 บาท
 4. 15,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร, มุกดาหาร, นครพนม และกาฬสินธุ์)

ข้อ	ปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กระบวนการจัดการ						
1	การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน					
2	การจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูลสำหรับนักท่องเที่ยว					
3	การวิจัยและการติดตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
4	การออกแบบป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว					
5	การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงไม่น่าสนใจ					
การอนุรักษ์ทรัพยากร						
6	การคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน					
7	การออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งบริการอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว สร้างแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม					
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม						
8	มีวิธีการจำกัดขยะปฏิภูม โดยการแยกประเภทขยะ					
9	ปริมาณการรองรับขยะมีมากกว่า 10 แห่ง					
10	การสร้างห้องสุขาบริการนักท่องเที่ยวมีมากกว่า 2 แห่ง					

ข้อ	ปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ความตระหนักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
12	การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเต็มที่					
13	การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
ผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย						
14	ผู้ประกอบการมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว					
15	การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ/เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น					
16	การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว					
การมีส่วนร่วม						
17	การมีส่วนร่วมของโรงเรียน วัด ชุมชน ในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว					
18	ประชาชนขาดโอกาส ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผลประโยชน์					
19	ชุมชนมีส่วนช่วยในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว					
20	งบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

แบบสอบถาม (กลุ่มที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยว)
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
(สกลนคร, มุกดาหาร, นครพนม และกาฬสินธุ์)

วัตถุประสงค์ เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐาน ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร, นครพนม, มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว
 - ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
 - ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา
2. การตอบแบบสอบถามชุดนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญยิ่งต่อการนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกต่อไป จึงขอความกรุณาตอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อ ทุกส่วน เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้มีความเที่ยงตรง และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง
3. คำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติงานของท่าน และตัวท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ท่านตอบไว้เป็นความลับ และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

นายธีระ ชีวะเกรียงไกร

นิสิตปริญญาโท สาขานโยบายสาธารณะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ
() 1. ต่ำกว่า 15 ปี () 2. 16-25 ปี
() 3. 26-35 ปี () 4. 36-45 ปี
() 5. 46-55 ปี () 6. 56-65 ปี
() 7. มากกว่า 65 ปี
3. ระดับการศึกษา
() 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
() 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย
() 3. ประกาศนียบัตรระดับ ปวช./ปวส.
() 4. ระดับปริญญาตรี
() 5. สูงกว่าระดับปริญญาตรี
4. รายได้ต่อเดือน
() 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
() 2. 5,000-10,000 บาท
() 3. 10,001-15,000 บาท
() 4. 15,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

คำชี้แจง ท่านให้ความสำคัญต่อปัจจัยต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
ระดับความสำคัญตามความคิดเห็นของท่าน

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ด้านสินค้าและบริการ</u>					
1. มีธรรมชาติที่สวยงาม					
2. มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย					
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรมสะดวก ร้านอาหาร ห้องน้ำสะอาด สถานที่จอดรถปลอดภัย					
4. มีสาธารณูปโภคพอเพียง					
5. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองที่ หลากหลาย					
<u>ด้านราคา</u>					
1. ราคาสินค้า/ของที่ระลึกมีความเหมาะสม					
2. ที่พักแรมมีราคาให้เลือกหลายระดับราคา					
3. มีธุรกิจบริการให้เลือกหลายระดับราคา					
<u>ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง</u>					
1. มีวิธีการจองที่พักสะดวก รวดเร็ว					
2. สถานที่จอดรถเพียงพอและมีความปลอดภัย					
3. ที่ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวชัดเจน ง่าย					
4. มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน					
5. มีบรรยากาศร่มรื่น					
<u>ด้านการส่งเสริมการตลาด</u>					
1. มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ					
2. มีการให้บริการผ่านพับ โบว์ชัวร์					
3. มีเจ้าหน้าที่ดูแลและนำนักท่องเที่ยว					
4. มีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เสมอ					

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านบุคลากร					
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยิ้มแย้ม แจ่มใส					
2. เจ้าหน้าที่ให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง					
3. เจ้าหน้าที่มีความรู้และแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านกระบวนการ					
1. มีการจัดระเบียบร้านค้าให้เลือกที่เหมาะสม					
2. มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ					
ด้านลักษณะทางกายภาพ					
1. ลักษณะธรรมชาติสวยงาม					
2. สถานที่ที่มีความเป็นระเบียบ สวยงาม					
3. ป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทาง มีความชัดเจน					
4. มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานพอเพียง					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง/พัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 13 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ
แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

ข้อที่	ด้าน กระบวนการ จัดการ	ด้าน การอนุรักษ์ ทรัพยากร	ด้าน การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ด้านผลประโยชน์ ของ ผู้ประกอบการ	ด้าน การมี ส่วนร่วม
1	0.77	0.56	0.36	0.66	0.84
2	0.72	0.82	0.55	0.60	0.77
3	0.52		0.82	0.65	0.47
4	0.80		0.68		0.58
5	0.55		0.60		
6			0.85		

ความเชื่อมั่น 0.92

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมา
แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

ข้อที่	ด้านสินค้า และ บริการ	ด้านราคา	ด้าน สถานที่/ ทำเลที่ตั้ง	ด้านการ ส่งเสริม การตลาด	ด้าน บุคลากร	ด้าน กระบวนการ	ด้าน ลักษณะ ทาง กายภาพ
1	0.62	0.73	0.53	0.52	0.71	0.67	0.69
2	0.61	0.67	0.64	0.71	0.62	0.58	0.67
3	0.63	0.75	0.78	0.67	0.52		0.79
4	0.53		0.68	0.74			0.62
5	0.54		0.77				

ความเชื่อมั่น 0.95

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายธีระ ชีวะเกรียงไกร
วันเกิด	วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2498
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 237 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	รักษาการนายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงแรม 39 รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และ บริษัทที.ไอ.พี. ทัวร์ จำกัด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2547	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาการจัดการ สถาบันราชภัฏสกลนคร
พ.ศ. 2551	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

